

Mars 2021

ANALIZA E VLERËSIMIT TË KURRIKULËS SË ZBATUAR NË ARSIMIN E MESËM TË LARTË (AML)

AGJENCIA E SIGURIMIT TË CILËSISË
SË ARSIMIT PARAUNIVERSITAR

TABELA E PËRMBAJTJES

I. HYRJE	2
II. QËLLIMI I ANALIZËS.....	4
IV. PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I SITUATËS AKTUALE TË ZBATIMIT TË KURRIKULËS ME BAZË KOMPETENCAT NË ARSIMIN E MESEM TË LARTË	6
IV.1. Kompetencat kyç	7
IV.2. Fushat e të nxënitorit të arsimit të mesëm të lartë.....	9
IV.3. Metodologjitë e mësimdhënies/nxënies për zhvillimin e kurrikulës me bazë kompetencat në arsimin e mesëm të lartë	10
IV.4. Vlerësimi i nxënësve.....	13
V. METODOLOGJIA E REALIZIMIT TË ANALIZËS	15
V.1. Kampioni.....	15
V.2. Instrumentet	17
VI. GJETJE.....	21
VI.1. Fusha e parë: Planifikimi i rezultateve të të nxënitorit.....	21
VI.2. Fusha e dytë: Metodot, teknikat, strategjitë	24
VI.3. Fusha e tretë: Vlerësimi i nxënësve.....	31
VI.4. Rezultatet për fushat	35
VII. PËRFUNDIME	38
VIII. REKOMANDIME	41
SHTOJCË 1: Fishë për vëzhgimin e orës mësimore.....	44
SHTOJCË 2: Të dhëna nga instrumentet	46

I. HYRJJE

Analiza e kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë (AML) pasqyron gjetjet e një procesi vlerësimi të brendshëm që Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (ASCAP) ndërmori gjatë periudhës janar 2020 – mars 2021.

Që në fillimet e zbatimit të saj dhe në vazhdimësi, kurrikula e reformuar është mbështetur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit (sot Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar - ASCAP) me trajnime të drejtpërdrejta të mësuesve dhe të drejtuesve të gjimnazeve dhe me materiale burimore për të gjithë komponentët e saj, si: zhvillimi i kompetencave, zbatimi i programeve të reja mësimore, metodologjia për zhvillimin e procesit të të nxënës, sigurimi i përvojave të larmishme të të nxënës për nxënësit, vlerësimi i nxënësve sipas një qasjeje që synon aftësimin dhe motivimin për të zhvilluar potencialin e tyre, përdorimi i teknologjisë në procesin e mësimdhënies/të nxënës.

Pikënisur nga sfidat që e shoqërojnë zbatimin e kurrikulës, zbatimi cilësisht i dokumenteve kurrikulare nga mësuesit dhe drejtuesit e shkollave në praktikën e klasës, vazhdon të mbetet prioritet i specialistëve dhe i grupeve të punës që kanë punuar për hartimin e kurrikulës. Këtij qëllimi i ka shërbyer nisma “Një ditë në shkollë”, e cila ka synuar mbështetjen dhe këshillimin e vazhdueshëm të mësuesve dhe të drejtuesve të shkollave në procesin e zbatimit të kurrikulës, duke afuar pranë tyre specialistët dhe grupet e ekspertëve që punojnë për hartimin dhe zhvillimin e saj.

Monitorimi i zbatimit të elementeve të veçanta të kurrikulës është parë si një nga hapat e rëndësishëm, i cili i ndihmon ekspertët e kurrikulës të identifikojnë problemet në mënyrë që të sigurojnë mbështetje konkrete dhe të vazhduar për përmbushjen e nevojave specifike të mësuesve dhe të shkollës.

Vlerësimi i brendshëm i kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë u ndërmor nga vetë hartuesit e kurrikulës me qëllim identifikimin dhe analizimin e sfidave aktuale në zbatimin e reformës kurrikulare. Ky proces nuk paralelizon vlerësimet dhe inspektimet që mund t'i bëhen shkollave nga institucione të tjera apo nga vetë shkolla. Ai është mjeti më i mirë që e

ndihmon grupin e specialistëve të kuptojnë kur diçka nuk funksionon siç duhet dhe të përcaktojnë ndërhyrjet e nevojshme që mundësojnë përmirësimin e cilësisë në zbatim.

Rezultatet e kësaj analize nuk kanë si qëllim të përdoren për të vlerësuar punën e mësuesve, të drejtuesve të shkollave dhe të zyrtarëve arsimorë, por të ndihmojnë hartuesit e kurrikulës për të analizuar përvojat dhe sfidat në zbatimin e kurrikulës me kompetenca.

Gjetjet dhe rekomandimet që parashtrojnë analiza, synojnë:

- ☞ të mbështesin zhvillimin e mëtejshëm të politikave arsimore dhe përmirësimin e praktikave shkollore në kontekst të zbatimit të reformës së kurrikulës me bazë kompetencat;
- ☞ të orientojnë vendimmarrje që mbështeten në të dhëna;
- ☞ të nxitin dialogun mes aktorëve që përpiqen të përmirësojnë arsimin në nivel kombëtar, rajonal dhe lokal.

Periodha e realizimit të kësaj analize ka qenë mjaft sfiduese, në mënyrë të veçantë për mësuesit dhe drejtuesit e shkollave, për shkak të zhvillimit të procesit mësimor në kushtet e situatës së krijuar nga pandemia COVID-19. Ndërprerja e zhvillimit të mësimin në shkollë dhe kalimi në mësimdhënien në distancë gjatë periudhës mars – maj 2020, si dhe kalimi në skenarin e mësimin të kombinuar gjatë periudhës dhjetor 2020 – shkurt 2021, ndikuan në kryerjen e vëzhgimeve të orëve mësimore, si dhe të takimeve dhe bisedave me mësues e drejtues shkollash.

Falënderojmë të gjithë mësuesit, drejtuesit e gjimnazeve, specialistët e arsimit, Drejtoritë Rajonale dhe Zyrtarë Arsimorë të Arsimit Parauniversitar që na ofruan mbështetje në mbledhjen e të dhënave për zhvillimin e kësaj analize.

II. QËLLIMI I ANALIZËS

Analiza e vlerësimit të kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë synon:

- evidentimin e përvojave pozitive dhe shpërndarjen e këtyre përvojave;
- identifikimin e problematikave që dalin gjatë zbatimit të kurrikulës dhe përcaktimin e strategjive për përmirësimin e tyre;
- mbështetjen dhe këshillimin e vazhdueshëm të mësuesve dhe të drejtuesve në procesin e zbatimit të kurrikulës.

Analiza e kurrikulës së zbatuar është realizuar në arsimin e mesëm të përgjithshëm (gjimnaz). Kurrikula e kulturës së përgjithshme të arsimit profesional dhe e arsimit të mesëm të orientuar janë të ndërtuara mbi bazën e kurrikulës bërthamë të gjimnazit. Për këtë arsye, rezultatet dhe rekomandimet e dala nga kjo analizë ofrojnë informacion dhe orientime për përmirësim edhe për këto dy profile të arsimit të mesëm të lartë.

Analiza e kurrikulës nuk vendos në fokus të saj specifikisht përmbajtjen shkencore të lëndës, por treguesit që lidhen me mënyrën e planifikimit, zhvillimit dhe vlerësimit të kompetencave, parë kjo në kontekstin e lëndëve. Kjo shpjegon dhe faktin që gjetjet e kësaj analize nuk fokusohen në interpretime të specifikave të lëndëve të veçanta.

Fokus i vlerësimit janë treguesit e mëposhtëm:

- *Planifikimi i rezultateve të të nxënit që mundësojnë përmbushjen e kompetencave të synuara në programet lëndore.*
- *Përdorimi i metodave/technikave/strategjive që mundësojnë përmbushjen e rezultateve të të nxënit.*
- *Përdorimi i teknikave dhe i instrumenteve të ndryshme të vlerësimit që përdoren për vlerësimin e përmbushjes së rezultateve të të nxënit.*
- *Përdorimi i niveleve të arritjeve për të përcaktuar shkallën e përmbushjes së rezultateve të të nxënit.*

III. NISMA “NJË DITË NË SHKOLLË”

Reformat dhe nismat që kanë përfshirë aktualisht shkollën kanë vendosur në fokus kurrikulën, metodologjitë e mësimdhënies, vlerësimin e nxënësve, drejtimin e shkollës, riorganizimin e procesit mësimor etj. Për zhvillimin dhe suksesin e këtyre reformave është e rëndësishme ndjekja dhe mbështetja e vazhdueshme e shkollës në procesin e zbatimit, si një aspekt me rëndësi vendimtare.

Zbatimi cilësor i reformave në arsim kërkon kohë, ndërveprim, komunikim të vazhdueshëm dhe forma të tjera mbështetjeje. Komunikimi i vazhdueshëm dhe i drejtpërdrejtë ndërmjet zbatuesve (drejtuesve, mësuesve, nxënësve dhe prindërve në shkollë) dhe hartuesve të këtyre risive i shërben si shkollës në procesin e zbatimit, ashtu edhe politikëbërësve dhe specialistëve për vlerësimin e zbatimit dhe sigurimit të mbështetjes për shkollat.

Këtij synimi i shërben edhe nisma “Një ditë në shkollë”.

Nisma synon:

- mbështetjen dhe këshillimin e vazhdueshëm të mësuesve dhe të drejtuesve në procesin e zbatimit të reformave në arsim, nga specialistët e MASR-së dhe të institucioneve të saj të varësisë;
- evidentimin e përvojave pozitive dhe shpërndarjen e këtyre përvojave në të gjitha shkollat e arsimit parauniversitar;
- identifikimin e problematikave që dalin nga zbatimi i reformave dhe i risive në arsim, si dhe përcaktimin e strategjive për përmirësimin e tyre;
- lidhjen e vazhdueshme të specialistëve të arsimit me realitetin shkollor, në mënyrë që të hartojnë politika dhe risi që janë në funksion të përmirësimit të këtij realiteti;
- mbështetjen për zhvillimin e vazhduar profesional në nivel shkolle ose ekipi kurrikular, lidhur me zbatimin e reformave;
- mbështetjen për zhvillimin e vazhduar profesional në nivel rrjeti profesional sipas profileve përkatëse, lidhur me zbatimin e reformave.

IV. PËRSHKRIM I PËRGJITHSHËM I SITUATËS AKTUALE TË ZBATIMIT TË KURRIKULËS ME BAZË KOMPETENCAT NË ARSIMIN E MESËM TË LARTË

Arsimi i mesëm i lartë ofrohet si arsim i mesëm i përgjithshëm (gjimnaz), arsim profesional dhe arsim i orientuar. Arsimi i mesëm i përgjithshëm (gjimnazi) zgjat tri vite shkollimi dhe përfshin klasat X, XI, XII.

Analiza e vlerësimit të kurrikulës së zbatuar është realizuar në arsimin e mesëm të përgjithshëm (gjimnaz). Kurrikula e kulturës së përgjithshme të arsimit profesional dhe kurrikula e kulturës së përgjithshme të arsimit të mesëm të orientuar janë të ndërtuara mbi bazën e kurrikulës bërthamë të gjimnazit. Për këtë arsye, rezultatet dhe rekomandimet e dala nga kjo analizë ofrojnë informacion dhe orientime për përmirësimin e kurrikulës (kulturës së përgjithshme) së zbatuar dhe për këto dy profile të arsimit të mesëm të lartë.

Reforma kurrikulare e gjimnazit për një kurrikul me bazë kompetencat ka nisur të zbatohet në shtator të vitit 2016 duke filluar me zbatimin e kurrikulës së re në klasat e 10-ta, duke vazhduar më pas në vitin 2017 me zbatimin e kurrikulës në klasat e 11-ta dhe në vitin 2018 me zbatimin e kurrikulës në klasat e 12-ta.

Kurrikula e reformuar e arsimit të mesëm të lartë ka në themel të saj aftësimin e nxënësit për jetën dhe për të nxënëit gjatë gjithë jetës. Ndërtimi i kurrikulës mbi kompetencat kyç për të nxënëit gjatë gjithë jetës mundëson formimin e një brezi të ri të aftë për të përdorur njohuritë në praktikë, për të përballuar jo vetëm sfidat e arsimimit të tij të mëtejshëm ose të jetës e të punësimit sot, por në mënyrë të veçantë, të përballojë sfidat e së ardhmes. Në këtë nivel shkollimi, procesi i përvetësimit të dijeve dhe zhvillimit të njohurive, shkathtësive, qëndrimeve e vlerave bazohet në nevojën e të rinjve për të marrë përgjegjësi për jetën e tyre, për të marrë pjesë si qytetarë aktivë dhe kompetentë në zhvillimet shoqërore dhe për t'u përfshirë me sukses në tregun e punës.

Kurrikula e arsimit të mesëm të lartë është e organizuar sipas dy shkallëve kurrikulare, 5 dhe 6.

Tabela: Shkallët 5 dhe 6 të kurrikulës.

Klasifikimi Standard Ndërkombëtar i Arsimit (KSNA)	Nivelet e sistemit të arsimit formal	Shkallët e kurrikulës	Kurrikulat bërthamë
KSNA 3	Arsim i mesëm i lartë Klasa XII	<i>Shkalla 6 e kurrikulës</i> Konsolidim i arritjeve dhe specializim	<i>Kurrikula bërthamë për klasat X-XII të arsimit të mesëm të lartë</i>
	Arsim i mesëm i lartë Klasat X – XI	<i>Shkalla 5 e kurrikulës</i> Zhvillim themelor i përgjithshëm dhe profesional	

Shkallët kurrikulare, sipas të cilave strukturohet kurrikula, paraqesin pikën referuese për përcaktimin e kompetencave kryesore që duhen zotëruar nga të gjithë nxënësit, kërkesat e progresit të nxënies, organizimin e përvojave mësimore, qasjen dhe kriteret e vlerësimit.

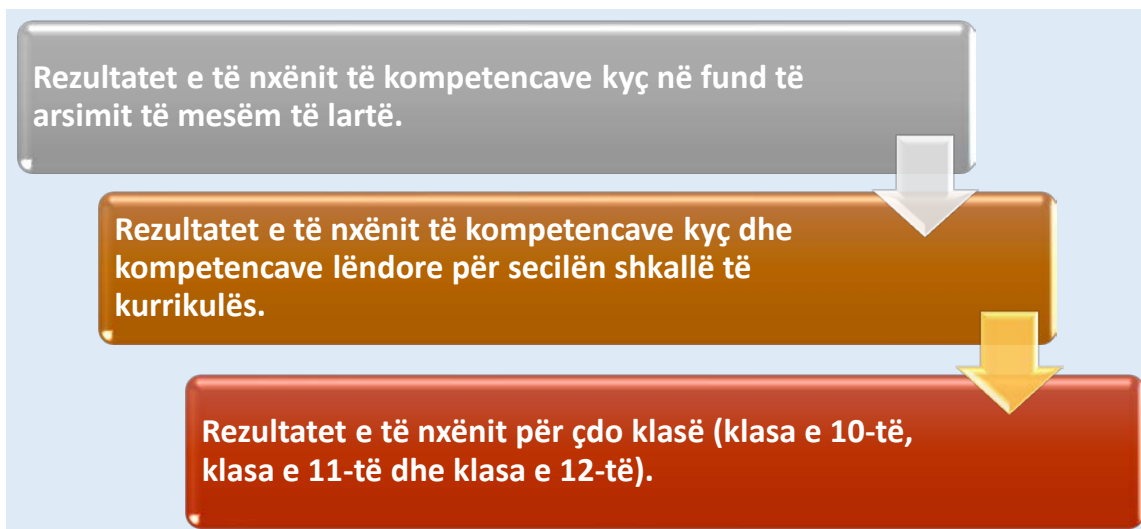
IV.1. Kompetencat kyç

Kompetencat shprehen nëpërmjet përdorimit të njohurive, shkathtësive, vlerave dhe qëndrimeve në trajtimin e plotë dhe të kuptueshëm të situatave të kontekstit.

Kompetencat kyç që zhvillon kurrikula e arsimit të mesëm të lartë në të gjitha fushat kurrikulare/lëndët janë:

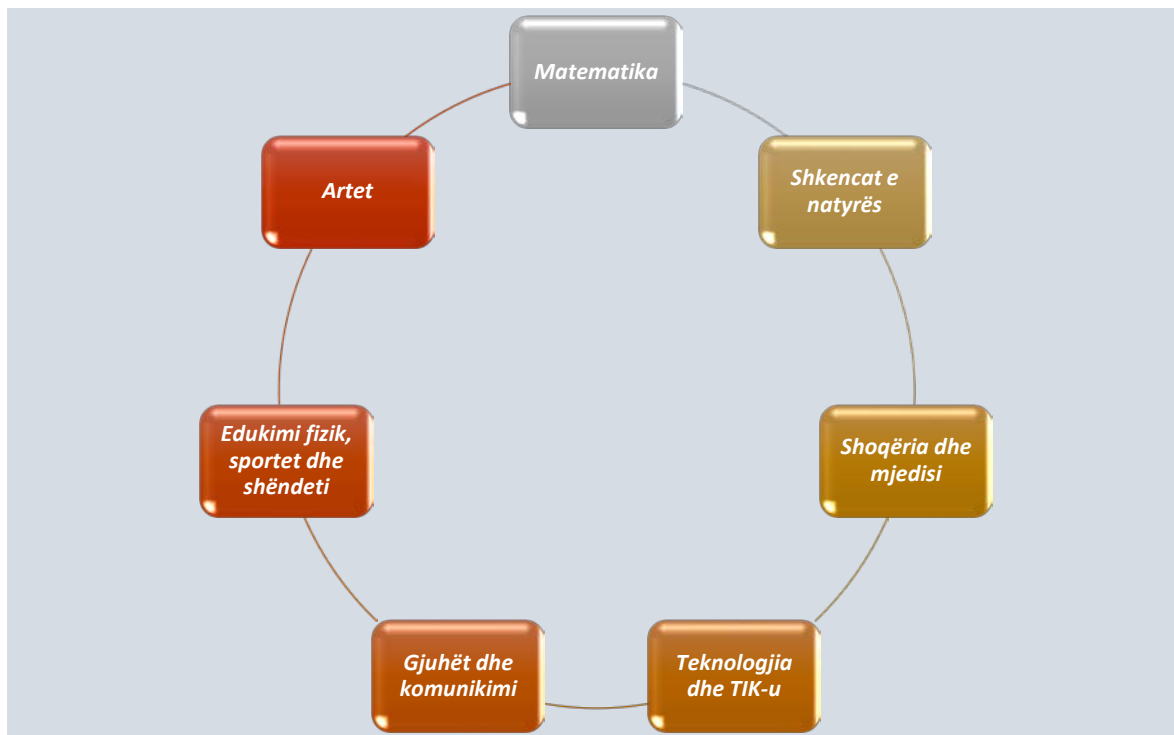
Ndërtimi i kurrikulës së arsimit të mesëm të lartë mbi këto kompetenca mundëson formimin e një brezi të ri të aftë për të përdorur njohuritë në praktikë. Kompetencat kyç zbërthehen nëpërmjet rezultateve të të nxënit që duhet të arrihen në mënyrë progresive dhe të vazhdueshme nga të gjithë nxënësit gjatë arsimit të mesëm të lartë, respektivisht deri në përfundim të klasës së 12-të. Ky parim duhet të udhëheqë të gjithë procesin e planifikimit, realizimit dhe vlerësimit të procesit mësimor.

IV.2. Fushat e të nxënit të arsimit të mesëm të lartë

Fushat e të nxënit përbëjnë bazën e organizimit të procesit mësimor-edukativ në shkollë, për çdo nivel arsimor dhe shkallët përkatëse të kurrikulës. Kurrikula e arsimit të mesëm të lartë është e organizuar në shtatë fusha të nxëni, të njëjta në të dyja shkallët e saj. Fushat e të nxënit përfshijnë një ose më shumë lëndë apo module. Lëndët dhe modulet bazohen në rezultatet e të nxënit të përcaktuara për çdo fushë. Disa lëndë të fushës janë pjesë e disa shkallëve kurrikulare.

Fushat e të nxënit në arsimin e mesëm të lartë janë:

Për secilën fushë/lëndë, përcaktohen rezultatet e të nxënit që mundësojnë zhvillimin e kompetencave kyç dhe të kompetencave të lëndës/fushës, lidhjen ndërmjet lëndëve dhe veprimtarive mësimore, zbatimin e praktikave të reja të mësimdhënies. Si e tillë, kurrikula siguron baraspeshën ndërmjet njohurive, shkathtësive, vlerave dhe qëndrimeve të secilës fushë të nxëni, si dhe integrimin brenda dhe ndërmjet tyre.

IV.3. Metodologjitë e mësimdhënies/nxënies për zhvillimin e kurrikulës me bazë kompetencat në arsimin e mesëm të lartë

Mësimdhënia e bazuar në kompetenca në arsimin e mesëm të lartë kërkon që mësuesit të përzgjedhin strategji, metoda, teknika dhe forma të ndryshme pune, si dhe të organizojnë përvojat mësimore të nxënësve që integrojnë njohuritë përkatëse me shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet.

Kurrikula e arsimit të mesëm të lartë u jep mësuesve liri profesionale përmes së cilës mund të kërkojnë dhe zbatojnë shumëllojshmëri metodash dhe teknikash.

Mësuesi gjatë planifikimit të metodave dhe strategjive të mësimdhënie/nxënies kurrë nuk duhet të harrojë që nxënësit janë aktivë kur përfshihen në veprimtari, eksplorime, ndërtime ose simulime të njohurive, aftësive, krahasime të rezultateve apo nxjerrje konkluzionesh. Për të siguruar këtë pjesëmarrje aktive të nxënësve, mësuesi duhet të krijojë një atmosferë që i bën ata të ndihen të lirshëm dhe të zhdërvjellët për të zhvilluar njohuritë e tyre kudo ato janë, si në mjedisin fizik në klasë ashtu dhe përgjatë mësimin në distancë (nëse mësimi zhvillohet online).

Gjatë orëve të ndryshme të mësimin, si në klasë dhe në distancë, metodat ndërthuren me njëra-tjetrën aq sa është e vështirë të dallosh kufijtë midis tyre, por mësuesi ka gjithnjë në vëmendje që:

- ☞ Metodave të mësimdhënies u adresohen nxënësve dhe plotësojnë nevojat e tyre.
- ☞ Veprimtaritë e të nxënit duhet të synojnë zhvillimin e aftësive të menduarit kritik dhe krijues të të gjithë nxënësve.
- ☞ Përdorimi i një larmie metodash mësimore përbën një domosdoshmëri pasi nxënës të ndryshëm mësojnë në mënyra të ndryshme. Në përzgjedhjen dhe përdorimin e metodave dhe teknikave të të nxënit dhe mësimdhënies, mësuesi duhet të bëjë kujdes që ato të jenë në përputhje me stilet e ndryshme të të nxënit të nxënësve.
- ☞ Mësuesi duhet të jetë i kujdesshëm në përzgjedhjen e metodave dhe strategjive që nxisin punën me nxënësit e talentuar dhe ata që kanë vështirësi në të nxënë, ku përfshihen:

- *Nxënësit me vështirësi në të nxënë.* Shumë nxënës me vështirësi në të nxënë arrijnë rezultatet e pritshme të të nxënit njësoj si nxënësit e tjerë, nëse bëhen përshtatje në mënyrën e mësimdhënies. Për të arritur nivelin më të lartë të mundshëm të realizimit të kompetencave, mësuesi përzgjedh teknikat dhe metodat më të përshtatshme që u japin mundësi këtyre nxënësve të përmbushin rezultatet e të nxënit.
- *Nxënësit e talentuar.* Mësuesit duhet të krijojnë kushte dhe situata të tilla që nxënësit të shfaqin dhe të zhvillojnë talentet e tyre. Kjo arrihet nëse nxënësve u krijohen mundësi të punojnë me një përmbajtje më të thelluar dhe të zgjeruar, të zhvillojnë në mënyrë të vazhdueshme elemente specifike të kompetencave kyç (p.sh.: aftësitë e nivelit të lartë konjitiv të kompetencës së të menduarit) dhe specifike të fushës, të fokusohen në çështjet kroskurrikulare, të zgjerojnë mjediset dhe materialet e të nxënit brenda dhe jashtë shkollës. Për të mundësuar këtë, mësuesit përzgjedhin dhe përdorin metoda dhe teknika që zhvillojnë kuriozitetin, nxisin kërkimin, zhvillojnë rrahjen e mendimeve dhe aftësitë konkurruese etj., si: debati, kuizet, kërkimi, projektet individuale etj.

Pavarësisht se fusha të ndryshme të kurrikulës përdorin metoda, strategji dhe teknika të veçanta për arritjen e rezultateve të të nxënit, procesi i mësimdhënies/nxënies nga pikëpamja metodologjike ka disa parime të përbashkëta mbi të cilat bazohet kurrikula e arsimit parauniversitar dhe që mësuesit duhet t'i marrin parasysh në planifikimin e strategjive të mësimdhënie - nxënies, si në mësimdhënien ballë për ballë me nxënësin ashtu dhe në mësimdhënien në distancë. Ato janë:

- ☞ *Zhvillimi i kompetencave kyç për të nxënit gjatë gjithë jetës.* Të zotërosh njohuri dhe aftësi do të thotë të jesh në gjendje t'i përdorësh ato gjatë gjithë jetës. Sprova më e madhe në lidhje me zhvillimin e kompetencave është zbatimi nga nxënësi i njohurive dhe aftësive të përfutuara në situata të pahasura më parë prej tij.
- ☞ *Mësimdhënia ka parasysh njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet paraprake të nxënësve ndaj mësuesi e planifikon të nxënit mbi bazën e tyre.* Të nxësh do të thotë të pasurosh përvojën tënde me një përvojë të re.
- ☞ *Mësimdhënia – nxënia planifikohet bazuar në rezultatet e pritshme të të nxënit.*

- ☞ *Mësimdhënia e integruar lidh përmbajtjet e veçanta të lëndëve mësimore me qëllim lidhjen e koncepteve pavarësisht se cilës fushë i përkasin dhe zbatimin e njohurive, shkathtësive, qëndrimeve dhe vlerave në situata konkrete nga jeta e përditshme. Mësimdhënia-nxënia e integruar përafron më mirë dijet njerëzore, të cilat kurrikula e zbatuar merr përsipër t'i zhvillojë.*
- ☞ *Zhvillimi i veprimtarive ndërkurrikulare. Veprimtaritë ndërkurrikulare integrojnë fushat e të nxënësve, ndihmojnë nxënësit të interpretojnë botën dhe krijojnë lidhjen mes arsimit dhe jetës. Të gjitha fushat kontribuojnë në zhvillimin e kompetencave kyç, të cilat nga ana e tyre mundësojnë integrimin e përmbajtjeve të vetë fushave. Kështu, për zhvillimin e kompetencës së TIK-ut, kontribuojnë të gjitha fushat e të nxënësve, si: teknologjia dhe TIK-u, shoqëria dhe mjedisi, matematika, shkencat e natyrës etj. Duke mësuar në mënyrë të integruar, nxënësit jo vetëm zotërojnë kompetencat, por e shohin botën, dukuritë dhe marrëdhëniet mes tyre në një këndvështrim holistik.*
- ☞ *Mësimdhënia-nxënia duhet të krijojë një klimë bashkëpunimi me qëllim nxitjen e interesit dhe motivimin e nxënësve. Nxënësi, si partner i mësuesit në nxënien e tij ndihmon në bërjen e mësimdhënies më tërheqëse.*
- ☞ *Mësimdhënia-nxënia zhvillohet mbi bazën e burimeve të shumëllojshme të informacionit. Mësuesi duhet të përdorë burime të ndryshme të nxënësve (këtu përfshihen dhe burimet online) për të nxitur pjesëmarrjen aktive të nxënësve në çdo veprimtari mësimore dhe të krijojë një klimë bashkëpunimi me qëllim nxitjen e interesit dhe motivimin e nxënësve.*
- ☞ *TIK-u mbështet dhe lehtëson të nxënësve. Të nxënësve nëpërmjet TIK-ut luan rol të rëndësishëm në metodat e mësimdhënies. Shkollat duhet të eksplorojnë jo vetëm mundësitë e përdorimit të TIK-ut për të mbështetur mënyrat e mësimdhënies, por edhe hapësirat e tij, për të krijuar mënyra të reja e të ndryshme të nxënësve.*
- ☞ *Mësimdhënia me në qendër nxënësin. Kjo nënkupton që mësuesi duhet të përshtatë metodat e mësimdhënies me nevojat individuale, interesat dhe veçoritë e nxënësve, me qëllim që të sigurohet suksesi i secilit prej tyre. Stilet e të nxënësve ndryshojnë nga njëri nxënësi te tjetri,*

për këtë qëllim mësuesi përzgjedhë metodat, teknikat dhe strategjitë e mësimdhënies me synim përfshirjen aktive të secilit nxënës në orën e mësimi.

IV.4. Vlerësimi i nxënësve

Mësuesi, në përputhje me parimet themelore të vlerësimit, siguron përdorimin e të gjitha formave të vlerësimit, të cilat përcaktohen si të domosdoshme për të vlerësuar arritjet dhe zhvillimin individual, për të evidentuar anët dhe pikat e forta, si dhe drejtimet të të cilat çdo nxënës ka nevojë për ndihmë, mbështetje dhe motivim. Vlerësimi realizohet nëpërmjet përdorimit të instrumenteve dhe të procedurave të ndryshme të mbledhjes së të dhënave, interpretimit dhe analizës së tyre në dobi të përmirësimit të mësimdhënies dhe të nxëniti. Vlerësimi duhet të japë një pasqyrë për arritjet e nxënësit, si edhe vështirësitë që mund të kenë nxënësit gjatë realizimit të detyrave ose projekteve kurrikulare.

Njohja më e mirë e nxënësit dhe e arritjeve të tij e ndihmon mësuesin dhe prindin të punojnë më tepër në ato drejtime, të cilat pengojnë ecurinë dhe përparimin e tij të mëtijshëm. Kohë pas kohe, gjykimi për atë çfarë arrin nxënësi sinjalizon të rriturin si po lëviz trajektorja e progresit të tij.

Qëllimi kryesor i vlerësimit është të ndihmohen nxënësit të përmirësojnë arritjet e tyre, të bëhen të pavarur dhe të jenë në gjendje të vetëvlerësojnë progresin e tyre.

Vlerësimi si proces që drejton të nxëniti, udhëhiqet nga rezultatet e të nxëniti të përcaktuara në programet lëndore. Mësuesi duhet të sigurohet që vlerësimi është i përshtatshëm me rezultatet e synuara, duke konsideruar me kujdes faktorët kryesorë të vlerësimit. Nxënësit mund të përparojnë me ritme të ndryshme: disa kërkojnë mbështetje dhe kohë për të arritur rezultatet e të nxëniti në një ose disa fusha/lëndë në një shkallë të caktuar; disa të tjerë përparojnë më shpejt dhe kërkojnë detyra më të avancuara dhe pavarësi në të nxënë.

Gjykimet për përparimin e nxënësve duhet të bazohen në lloje dhe burime të ndryshme informacioni. Informacioni i marrë nga vlerësimi duhet të tregojë në mënyrë të besueshme, nëse nxënësi është në gjendje të realizojë atë çfarë përshkruhet në rezultatet e të nxëniti. Integrimi i llojeve dhe i burimeve të ndryshme të të dhënave të mbledhura gjatë një periudhe

të caktuar kohore dhe në situata të ndryshme është kusht i domosdoshëm për të siguruar gjykime të qëndrueshme dhe të paanshme për arritjet e nxënësve.

Metodat, teknikat dhe strategjitë e vlerësimit të vazhduar duhet të jenë të shumëllojshme dhe të përfshijnë pyetjet dhe përgjigjet e nxënësve, pjesëmarrjen në diskutime, vlerësimin e detyrave të shtëpisë, vlerësimin e problemeve që shtrojnë zgjidhje të situatave të jetës së përditshme, vetëvlerësimin e nxënësit etj., për t'i dhënë mundësi të gjithë nxënësve të shprehin sa më mirë arritjet e tyre.

Të vlerësosh nxënësin nuk do të thotë vetëm t'i vendosësh atij një notë, por edhe ta ndihmosh atë të kalojë vështirësitë gjatë arritjes së kompetencave. Nxënësit kanë të drejtë dhe nevojë të njihen me kriteret dhe metodat me të cilat do të vlerësohen. Kjo garanton paanshmërinë e vlerësimit dhe ndihmon të nxënit. Kriteret e qarta dhe të hapura ndihmojnë gjykimet profesionale, si dhe sigurojnë që vendimet të shqyrtohen nga të gjithë dhe të jenë të qëndrueshme.

V. METODOLOGJIA E REALIZIMIT TË ANALIZËS

Metodologjia e realizimit të vlerësimit të brendshëm të kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë fokusohet në:

1. Përcaktimin e sistemit të mbledhjes së informacionit.
2. Mbledhjen dhe regjistrimin e informacionit në shkollat e përfshira në procesin e vlerësimit.
3. Analizën e informacionit të grumbulluar.
4. Përcaktimin e gjetjeve dhe zhvillimin e rekomandimeve.

Të dhënat të cilat janë nxjerrë përmes zbatimit të metodës sasiore dhe cilësore kanë plotësuar opinionin e mësuesve dhe drejtuesve të cilët kanë qenë pjesë e studimit cilësor.

V.1. Kampioni

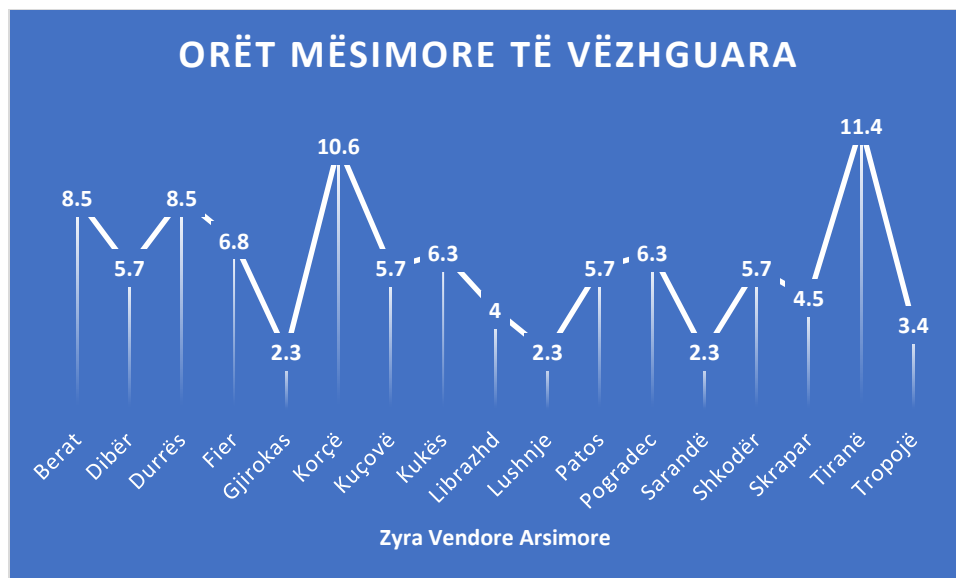
Popullata e shkollave në të cilat është realizuar vlerësimi i kurrikulës së zbatuar përfshin 39 *gjimnaze, të shpërndara në katër Drejtori Rajonale të Arsimit Parauniversitar*. Zbatimi i kurrikulës është vëzhguar në klasa dhe në lëndë të caktuara. Vëzhgimet janë kryer në shkolla në përmasa, lloje dhe zona gjeografike të ndryshme (urbane/rurale) si më poshtë:

- 23 shkolla në zonat urbane;
- 16 shkolla në zonat rurale.

Me pikënisje popullatën e shkollave, është përzgjedhur kampioni i klasave në të cilat janë kryer vëzhgime të orëve mësimore.

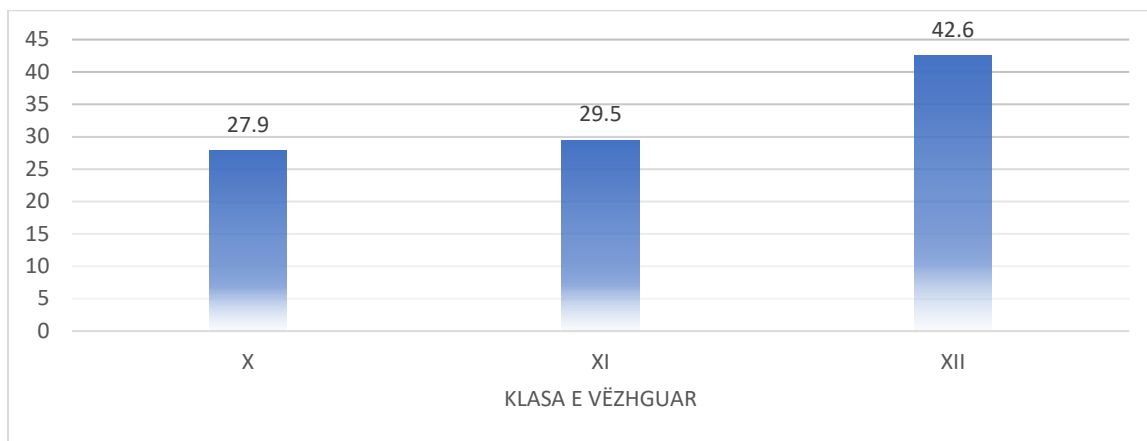
Në secilën prej shkollave të përfshira në vlerësim, specialistë të ASCAP-it kanë vëzhguar dhe vlerësuar përmbushjen e treguesve që janë në fokus të analizës. Në 17 Zyra Vendore Arsimore (grafiku 1) janë vëzhguar **176 orë mësimore të lëndëve të ndryshme**.

Grafiku 1: Orët mësimore të vëzhguara për secilën ZVAP (në %)

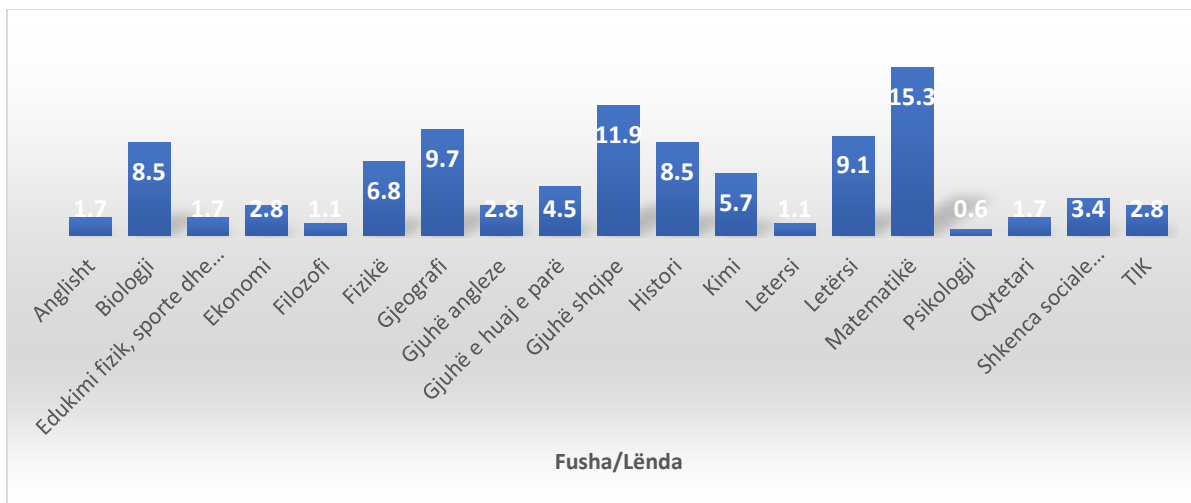
Në procesin e vlerësimit të kurrikulës së zbatuar janë përfshirë të gjitha klasat e arsimit të mesëm të lartë. Shpërndarja e orëve mësimore të vëzhguara sipas klasave është bërë në bashkëpunim me drejtuesit e shkollave dhe mësuesit, në funksion të mbarëvajtjes së procesit mësimor.

Grafiku 2: Shpërndarja e orëve mësimore të vëzhguara sipas klasave (në %)

Në grafikun e mëposhtëm paraqitet përqindja e orëve të vëzhguara në secilën prej lëndëve.

Grafiku 3: Orët e vëzhguara sipas fushave të të nxëniet/lëndëve (në %)

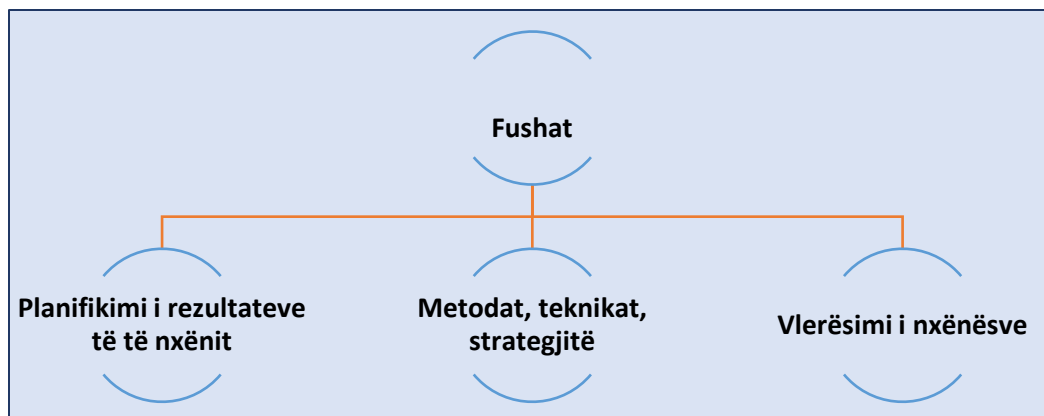
Për vetë numrin më të madh të orëve mësimore në planin mësimor, vëzhgimet më së shumti janë realizuar në lëndët: Gjuhë shqipe (11.9% e orëve mësimore të vëzhguara) dhe Matematikë (15.3% e orëve mësimore të vëzhguara).

V.2. Instrumentet

Instrumenti i përdorur për të realizuar vlerësimin e brendshëm të kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë me metodën sasiore përfshin fishën për vëzhgimin e orëve mësimore.

Për të pasur një këndvështrim më të plotë është përdorur edhe metoda cilësore e cila është realizuar nëpërmjet takimeve me drejtues të shkollave, drejtues të rrjeteve profesionale, kryetarë të ekipeve lëndore dhe mësues.

Instrumenti i përdorur për vjeljen e të dhënave është strukturuar në tri fusha:

Fushat janë vlerësuar përmes **15 treguesve** të shprehur në formën e pohimeve. Fusha “Metodat, teknikat, strategjitë” ka numrin më të madh të treguesve (8). Në instrumentin e vëzhgimit të orëve mësimore treguesit janë vlerësuar përmes një shkalle vlerësimi numerike (nga 1-4) të cilat përkohjnë me vlerësimet: Dobët, Mjaftueshëm, Mirë, Shumë mirë.

Secila nga fushat përfshin disa çështje të cilat orientojnë ndërtimin e instrumentit dhe përpunimin e të dhënave.

 Planifikimi i rezultateve të nxënësit	 Metodat, teknikat, strategjitë	 Vlerësimi i nxënësve
Rezultatet e të nxënësit përcaktojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe të kompetencave kyç.	Veprimtaritë mësimore marrin në konsideratë përvojat e mëparshme të nxënësve.	Nxënësit vlerësohen për përmbushjen e rezultateve të të nxënësit, bazuar në nivelet e arritjeve.
Rezultatet e të nxënësit janë të formuluar në mënyrë konkrete dhe shprehin qartë arritjen.	Veprimtaritë mësimore mundësojnë zhvillimin dhe zbatimin e njohurive dhe aftësive në situata konkrete të nxënë, përfshirë situata të jetës së përditshme.	Nxënësve u komunikohen kriteret e vlerësimit.
Rezultatet e të nxënësit u komunikohen nxënësve në fillim të orës së mësimin.	Veprimtaritë mësimore mundësojnë integrimin ndërlëndor.	Identifikohen anët e forta dhe nevojat për përmirësimin e arritjeve.
	Mësuesi jep udhëzime dhe shpjegime të qarta.	Vlerësimi i nxënësve shoqërohet me argumentimin dhe motivimin e progresit të nxënësit.
	Mësuesi përdor teknika që nxisin zhvillimin e kompetencave, të menduarin kritik, krijues, zgjidhjen problemore etj.	

Përdoren metoda/teknika/strategji që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen dhe ndërveprimin e nxënësve.

Përdoren mjete dhe materiale, përfshirë TIK, që nxisin interesin dhe sigurojnë angazhim të nxënësve.

Materialet mësimore që përdoren janë të përshtatshme me temën dhe për grupmoshën e nxënësve.

Besueshmëria e instrumentit

Për matjen e besueshmërisë së instrumentit të përdorur për mësuesit është përdorur Cronbach's Alpha, koeficient që shërben për matjen e besueshmërisë së testeve psikometrike. Nga analiza e bërë nëpërmjet koeficientit alpha të cronbach's për të matur besueshmërinë e instrumentit të përdorur, rezulton që instrumenti ka një besueshmëri shumë të mirë.

Nga analiza statistikore u gjet se instrumenti **për vëzhgimin e orës së mësimi**, është shumë i besueshëm (15 pohime, $\alpha=.875$). Koeficienti i Alfa Cronbach's tregon qëndrueshmërinë e brendshme të pyetësorit. Vlerat e këtij koeficienti variojnë nga 0 në 1. Sa më pranë vlerës 1 të jetë koeficienti, aq më e madhe është qëndrueshmëria e brendshme e testit.

Cronbach's Alpha	Numri i pohimeve
.881	15

Analiza e të dhënave

Analiza e të dhënave të hulumtimit është realizuar përmes programit SPSS (Statistical Package for the Social Sciences). Për përpunimin e të dhënave janë përdorur lloje të ndryshme të analizave siç janë: analiza faktoriale, krostabulimet dhe korrelacioni.

Analiza faktoriale është zbatuar për të testuar ndërvlerësinë brenda numrit të madh të variablave dhe përmes tyre është bërë identifikimi i faktorëve të përbashkët.

Krostabulimet. Kjo analizë është zbatuar në përpunimin e të dhënave statistikore të këtij hulumtimi, me qëllim të krahasimit të raportit mes dy variablave.

Korrelacioni. Kjo analizë është zbatuar me qëllim që të bëhet matja e forcës së ndërlidhjes mes dy variablave.

Konsideratat etike

I gjithë vlerësimi është realizuar duke pasur parasysh parimet etike dhe profesionale. Këto parime janë respektuar me përpikmëri të lartë.

Procesi i vlerësimit ruan disa kritere standarde, të cilat sigurojnë cilësinë dhe etikën e zhvillimit të tij:

- *Përdorshmëria* – Vlerësimi dhe rezultatet e tij janë të përdorshëm duke i shërbyer nevojave për informacion të ASCAP-it.
- *Etika dhe besueshmëria* - Veprimtaritë e vlerësimit të kurrikulës së zbatuar janë kryer në mënyrë etike dhe me kujdesin e duhur për ata që ndikohen nga rezultatet e tyre. Rezultatet e kësaj analize nuk synojnë krahasimin e arritjeve ndërmjet ZVAP-ve, sikurse nuk janë përdorur për vlerësimin e mësuesve dhe krahasimin e arritjeve midis tyre.
- *Saktësia* – Rezultatet e vlerësimit bëjnë të njohur informacion të përshtatshëm për përdoruesit e tij.

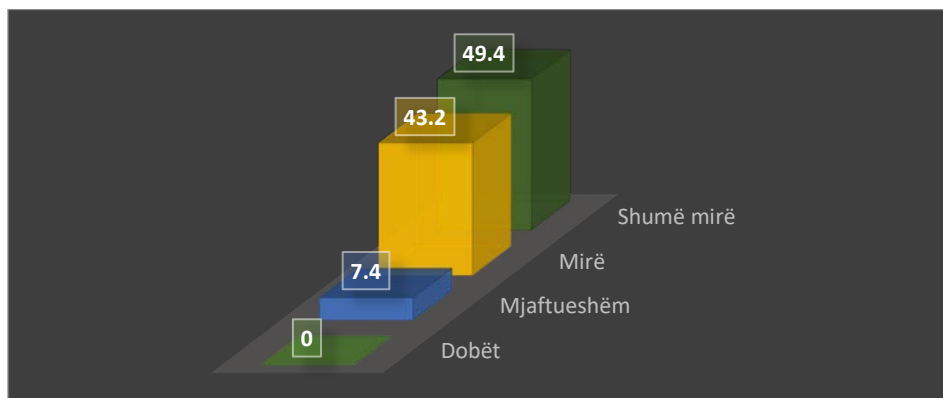
VI. GJETJE

Gjetjet e mëposhtme janë rezultat i analizës sasiore dhe cilësore të të dhënave të siguruar përmes vëzhgimeve të orëve mësimore.

VI.1. Fusha e parë: Planifikimi i rezultateve të të nxënit

Planifikimi i kujdesshëm i rezultateve të të nxënit është një bazë e mirë për zhvillimin e kompetencave dhe vlerësimin e progresit në këtë drejtim është një. Rezultatet e të nxënit përfshijnë njohuritë, shkathtësitë, vlerat dhe qëndrimet që nxënësit duhet të zhvillojnë, të lidhura me lëndën dhe kompetencat kyç. Rezultatet që mësuesi planifikon për temën mësimore duhet të synojnë zhvillimin e kompetencave kyç dhe kompetencave lëndore. Kompetencat kyç zhvillohen brenda kontekstit të lëndës. Kjo do të thotë që në procesin e planifikimit mësuesit duhet të bëjnë kujdes që këto rezultate të synojnë zhvillimin në mënyrë të integruar të kompetencave kyç dhe kompetencave të lëndës. Këto rezultate duhet të synojnë zbatimin e njohurive në situata të jetës së përditshme, si dhe zhvillimin e aftësive të larta të të menduarit, si mendimi kritik dhe krijues, zgjidhja e problemeve etj., në përmbushje të programit mësimor.

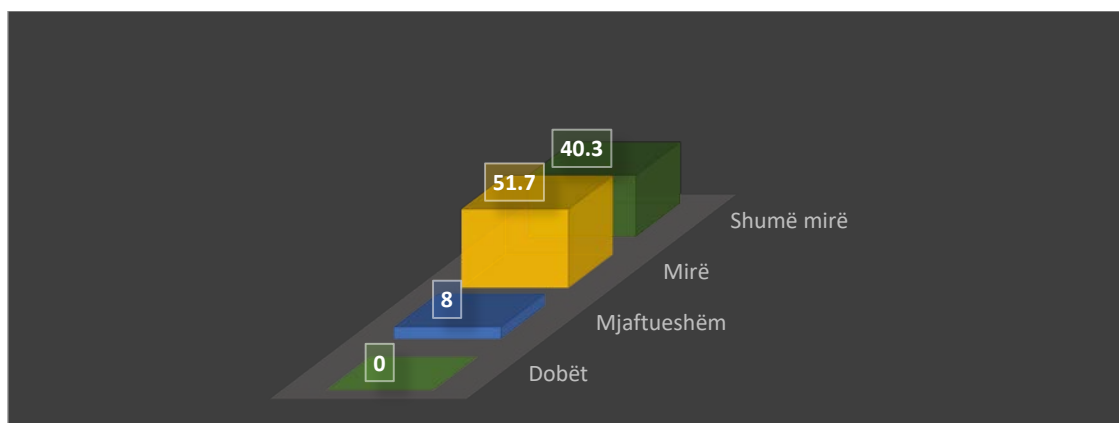
Pohimi VI.1.1: Rezultatet e të nxënit përcaktojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe të kompetencave kyç.

Nga të dhënat e vlerësimit rezulton që 49.4% e mësuesve, në nivelin “Shumë mirë”, planifikojnë rezultate të të nxënit të temës mësimore në të cilat përfshihen jo vetëm njohuritë por dhe

aftësitë e qëndrimit/vlerat që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyç. Ky fakt dëshmon që mësuesit tashmë e vendosin planifikimin e të nxënit në funksion të përmbushjes së filozofisë kurrikulare për zbatimin në mënyrë të integruar të njohurive, aftësive dhe qëndrimeve. Me gjithë arritjet në këtë drejtim dhe përvojat e suksesshme që vlejnë të theksohen, 50.6% e mësuesve të vëzhguar (43.2% në nivelin “Mirë” dhe 7.4% në nivelin “Mjaftueshëm”), afërsisht gjysma e popullatës së vëzhguar, planifikojnë rezultate të nxëni që vendosin në fokus vetëm njohuritë.

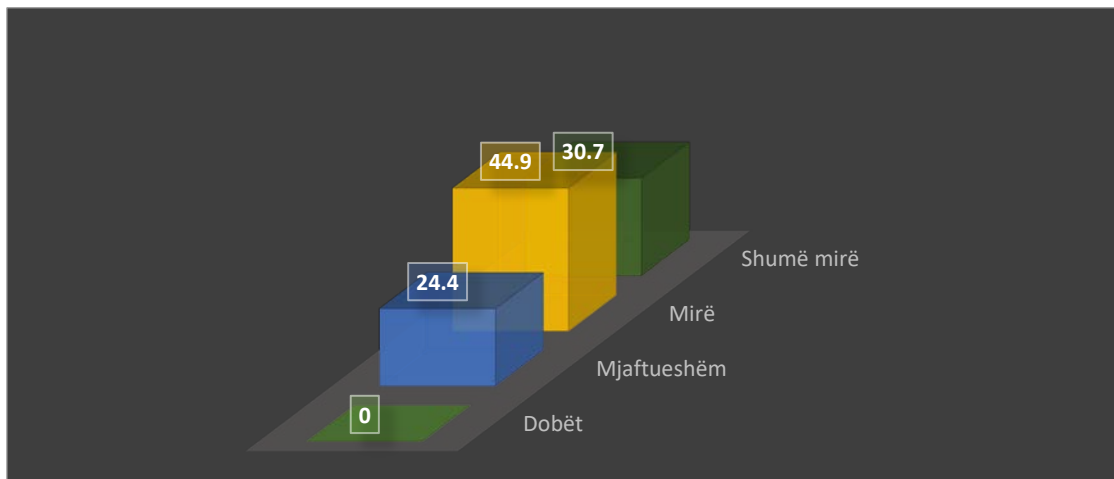
Pohimi VI.1.2: Rezultatet e të nxënit janë të formuluar në mënyrë konkrete dhe shprehin qartë arritjen.

Nga vëzhgimet e kryera përgjatë procesit të vlerësimit rezulton se 51.7% e mësuesve të përfshirë në këtë proces formulojnë në nivelin “Mirë” rezultate të të nxënit të cilat shprehin qartë dhe në mënyrë specifike arritjen, 40.3% në nivelin “Shumë mirë” dhe vetëm një pjesë e vogël, rreth 8%, dëshmojnë paqartësi në formulimin e rezultateve të të nxënit.

Rezultatet e të nxënit të përcaktuara në mënyrë specifike, të vëzhgueshme dhe të matshme kontribuojnë shkallë-shkallë në zhvillimin dhe vlerësimin e shkallës së përmbushjes së kompetencave. Një planifikim i qartë dhe i mirëpërcaktuar i rezultateve të të nxënit orienton përzgjedhjen e përmbajtjeve mësimore për trajtimin e temës mësimore, përzgjedhjen e strategjive dhe teknikave të mësimdhënies dhe të nxënit, si dhe përzgjedhjen e formave dhe të instrumenteve të vlerësimit.

Pohimi VI.1.3: Rezultatet e të nxënit u komunikohen nxënësve në fillim të orës së mësimi.

Një planifikim i kujdesshëm i rezultateve të të nxënit merr kuptim kur nxënësit janë të qartë për njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që duhet të zhvillojnë, për veprimtaritë që duhet të kryejnë për të zbatuar njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet dhe për të demonstruar arritjet e tyre. Kusht i domosdoshëm për të mbështetur procesin e të nxënit është informimi i nxënësve për atë ç'ka duhet të nxënë, për mënyrën si ata duhet ta përmbushin dhe ta demonstrojnë arritjen e tyre.

Në lidhje me këtë pohim rezulton që rreth 30.7% e mësuesve të vëzhguar në nivelin “Shumë mirë” u komunikojnë nxënësve në fillim të orës së mësimi rezultatet e të nxënit të temës mësimore që ata duhet të përmbushin; 44.9% e mësuesve rezultojnë në nivelin “Mirë” dhe rreth 24.4% e tyre (niveli “Mjaftueshëm”) përgjithësisht nuk ua komunikojnë nxënësve rezultatet e të nxënit, me përjashtim të ndonjë rasti.

Në lidhje me të tri pohimet e mësipërme të fushës “Planifikimi i rezultateve të të nxënit” vlen të theksohet që në asnjë rast nuk rezulton të ketë rezultat në nivelin “Dobët”. Ky tregues dëshmon për progres dhe zhvillime pozitive në procesin e planifikimit të rezultateve të të nxënit, si komponenti më i rëndësishëm i zhvillimit të kompetencave të synuara.

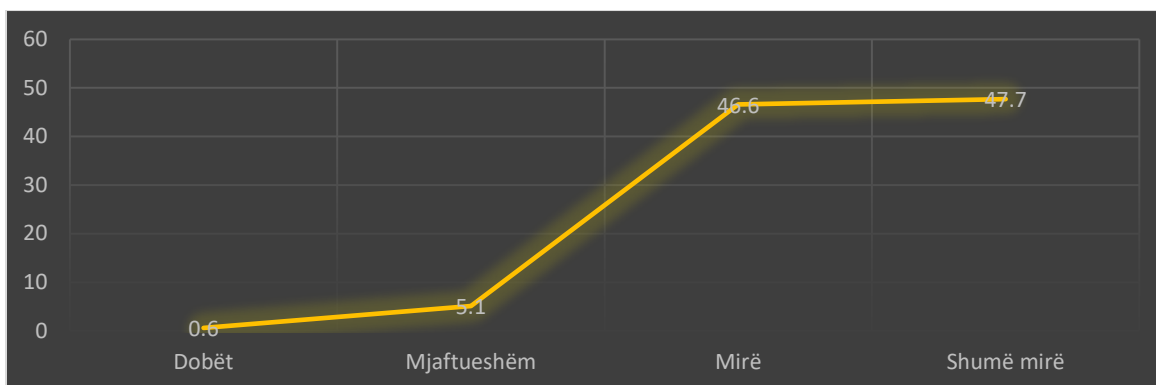
VI.2. Fusha e dytë: Metodat, teknikat, strategjitë

Metodat, teknikat, strategjitë e të nxënit/mësimdhënies janë faktorë të rëndësishëm për një mësimdhënie të suksesshme që nxit interesin, gjithëpërfshirjen, ndërveprimin dhe punën kërkimore të nxënësve.

Filozofia e kurrikulës së arsimit të mesëm të lartë për zhvillimin e kompetencave dhe përdorimin e njohurive, aftësive dhe qëndrime në situata të jetës së përditshme, kërkon që mësuesi të shmangë përdorimin e metodave që prodhojnë vetëm memorizim dhe të nxënë të fragmentarizuar, duke përdorur strategji që nxisin zhvillimin e kompetencave përmes rezultateve, përmbajtjeve të integruara dhe të ndërlidhura me jetën e përditshme.

Për të realizuar këtë qasje metodologjike mësuesi duhet të përdorë strategji dhe teknika të larmishme dhe ndërvepruese të mësimdhënies, duke respektuar e mbështetur stilet e të nxënit, diversitetin dhe rrethana të tjera psiko-sociale, të nxisë të menduarin kritik e krijues, zgjidhjen e problemeve, përdorimin e TIK-ut në mënyrë efektive, si dhe të nxisë bashkëpunimin në mes nxënësve duke krijuar klimë pozitive.

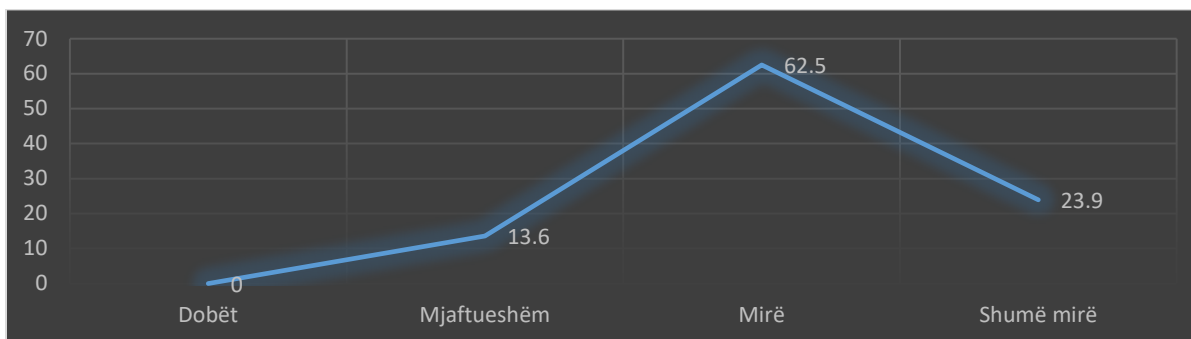
Pohimi VI.2.1: Veprimtaritë mësimore marrin në konsideratë përvojat e mëparshme të nxënësve.

Mësuesi duhet të mbajë fort parasysh njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet paraprake të nxënësve dhe të planifikojë të nxënit mbi bazën e tyre. Të nxësh do të thotë të pasurosh përvojën tënde me një përvojë të re. Në lidhje me këtë pohim, rreth 52.3% e mësuesve jo

mjaftueshëm marrin në konsideratë përvojat paraprake të nxënësve (46.6% në nivelin “Mirë”, 5.1% niveli “Mjaftueshëm” dhe 0.6% niveli “Dobët”), pra në mbi gjysmën e rasteve veprimtaritë mësimore që mësuesit planifikojnë dhe zhvillojnë me nxënësit, nuk mbajnë fort parasysh njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet paraprake të nxënësve. Rreth 47.7% e mësuesve performojnë në nivelin “Shumë mirë” duke ngritur njohuritë dhe aftësitë e nxënësve mbi ato që ata kanë zhvilluar më parë në mjedise të ndryshme nxëni dhe përmes shfrytëzimit të burimeve të ndryshme të të nxënit.

Pohimi VI.2.2: Veprimtaritë mësimore mundësojnë zhvillimin dhe zbatimin e njohurive dhe të aftësive në situata konkrete të nxëni, përfshirë situata të jetës së përditshme.

Në lidhje me këtë pohim rezulton që 62.5% e mësuesve në nivelin “Mirë” dhe 23.9% në nivelin “Shumë mirë”, që do të thotë pjesa më e madhe e kampionit të vëzhguar, zhvillojnë veprimtari mësimore të cilat mundësojnë zhvillimin dhe zbatimin e njohurive dhe aftësive në situata konkrete të nxëni, përfshirë situata të jetës së përditshme. 13.6% e rasteve i përkasin nivelit “Mjaftueshëm” dhe në asnjë rast nuk ka rezultate në nivelin “Dobët”.

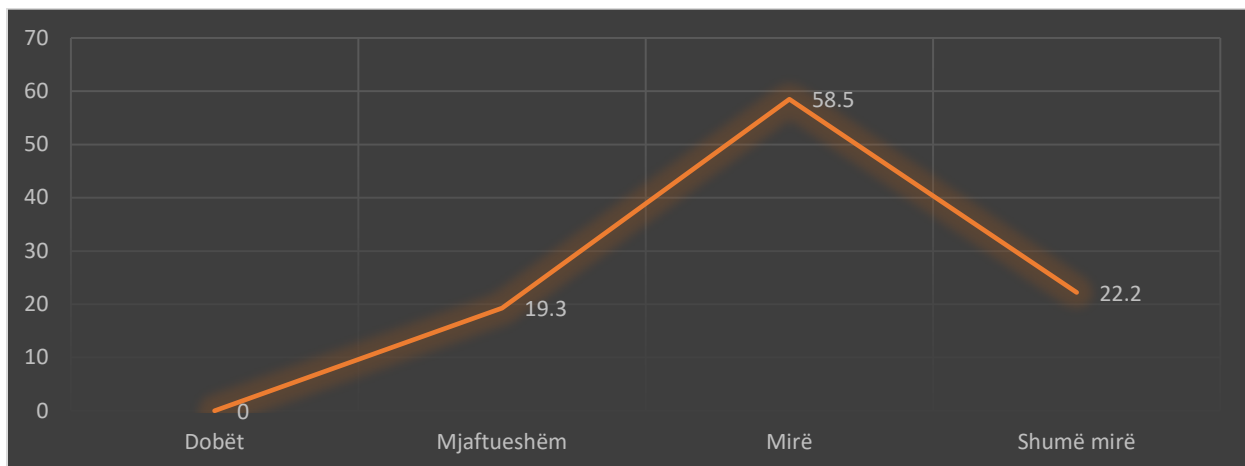
Të nxënit në situata përbën një ndër risitë e kurrikulës së bazuar në kompetenca, por njëkohësisht dhe një ndër sfidat e zbatimit të saj, në pikëpamje të kuptimit të unifikuar nga mësuesit të këtij elementi dhe zbatimit të tij në kushtet konkrete të lëndës/fushës përkatëse, në funksion të zhvillimit të kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyç.

Të nxënit nuk duhet parë thjesht si një proces i transmetimit të njohurive abstrakte dhe të dekontekstualizuara nga mësuesi te nxënësit apo nga nxënësit te njëri-tjetri, por si një proces

social gjatë të cilit ndërtohen njohuritë. Që kjo të ndodhë, të nxënit duhet të vendoset në një situatë me kontekst të veçantë dhe të zhvillohet brenda një mjedisi të veçantë social dhe fizik.

Nëse e vendosim nxënësin në një situatë të botës reale ku të ndërveprojë, kjo i mundëson të zhvillojë aftësitë, t'i përdorë ato, të ndjehet i lirë dhe të fitojë përvoja që i zbatojnë gjatë gjithë jetës.

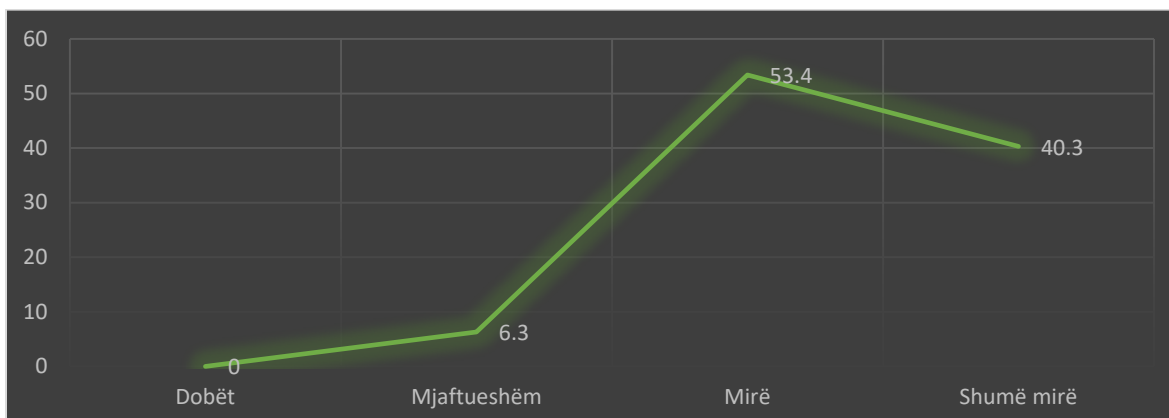
Pohimi VI.2.3: Veprimtaritë mësimore mundësojnë integrimin ndërlëndor.

Të nxënit duke bashkëvepruar, ndërvepruar dhe i ndërlidhur me jetën arrihet nëse kemi ofruar mësimdhënie të integruar, sepse tema përzgjidhet nga situatat jetësore dhe trajtohet nga kënde të ndryshme shikimi, si nga aspekti gjuhësor, matematikor, natyror, shoqëror etj. Sigurimi i integritetit ndërlëndor mbetet një ndër aspektet më të vështirë për t'u realizuar gjatë zbatimit të kurrikulës së bazuar në kompetenca. Ky aspekt i të nxënit dhe i mësimdhënies kërkon jo vetëm punë paraprake planifikuese nga vetë mësuesi, por mbi të gjitha kërkon bashkëpunim e punë të përbashkët planifikuese me kolegë të lëndëve të tjera.

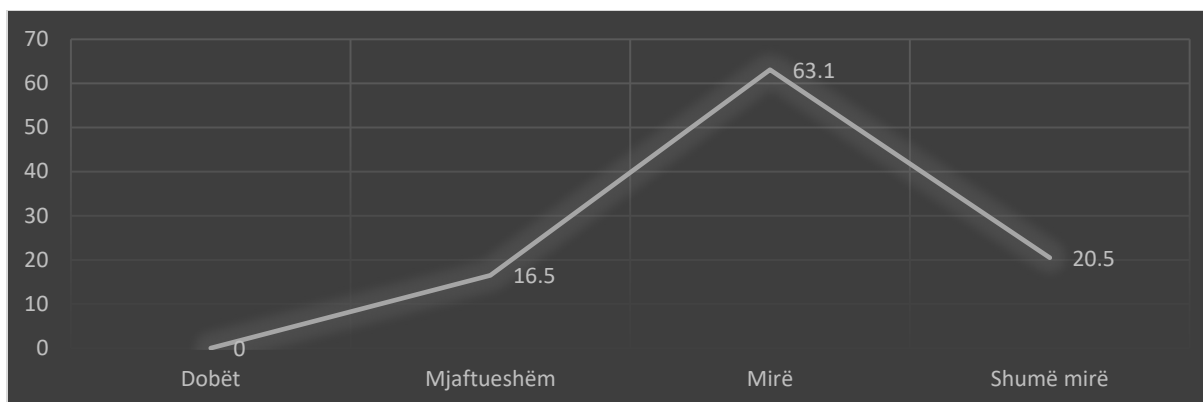
Në lidhje me këtë pohim, megjithëse evidentohen dhe përvoja pozitive në këtë drejtim (22.2% në nivelin "Shumë mirë"), veprimtaritë mësimore që mësuesit zhvillojnë me nxënësit, krijojnë mundësi tepër të kufizuara për integrim midis lëndëve. Këtë gjë e dëshmon *rezultantja prej 77.8% e rezultateve të nivelit "Mirë" dhe "Mjaftueshëm"*. Megjithëse evidentohen përvoja pozitive në këtë drejtim, rezultatet dëshmojnë për një komponent shumë të rëndësishëm të kurrikulës që duhet të mbështetet në mënyrë të vazhdueshme nga ekspertët.

Pohimi VI.2.4: Mësuesi jep udhëzime dhe shpjegime të qarta.

Pjesa më e madhe e mësuesve, 40.3% në nivelin “Shumë mirë” dhe 53.4% në nivelin “Mirë” udhëzojnë në mënyrë të vazhduar nxënësit dhe duke i qartësuar për hapat që do të ndjekin përgjatë zhvillimit të veprimtarive të ndryshme mësimore. Nga vëzhgimet e kryera përgjatë orëve mësimore rezulton që ky grup mësuesish jep udhëzime të qarta në lidhje me mënyrën e kryerjes së detyrave dhe punimeve në grup ose individualisht, orienton nxënësit në organizimin e punës në grup, ndajnë qartë detyrat dhe përcaktojnë pritshmëritë për to, përcaktojnë kohën për zhvillimin e veprimtarive dhe hapat që duhen ndjekur etj.

Pohimi VI.2.5: Mësuesi përdor teknika që nxisin zhvillimin e kompetencave, të menduarin kritik, krijues, zgjidhjen problemore etj.

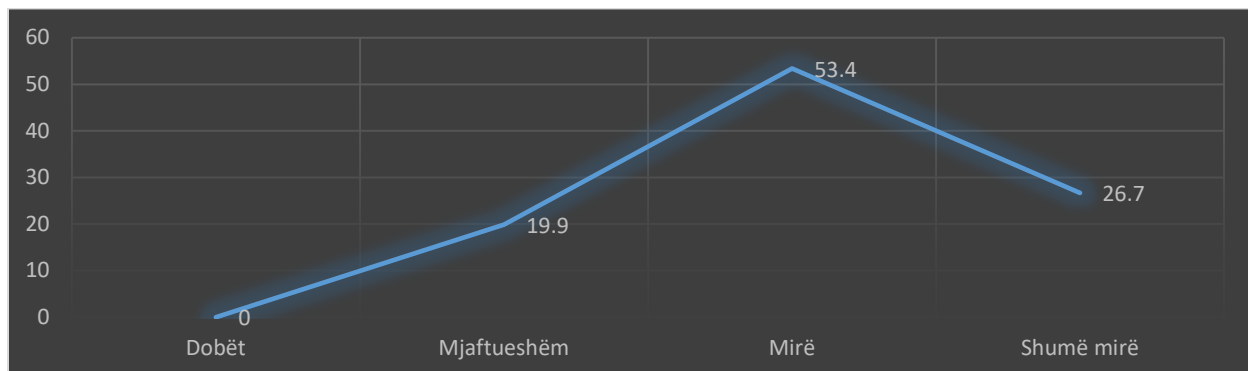
Në 20.5% të rasteve të vëzhguara, mësuesit në nivelin “Shumë mirë” dhe 63.1% në nivelin “Mirë” përdorin teknika dhe strategji që e ndihmojnë nxënësin të mendojë në mënyrë analitike dhe

logjike, të kuptojë vlerën dhe procesin e drejtimit të pyetjeve, të jetë krijues dhe të zhvillojë imagjinatën.

Rreth 16.5% e mësuesve në nivelin “Mjaftueshëm” zhvillojnë veprimtari mësimore në të cilat i angazhojnë nxënësit të fokusohen më së shumti në riprodhimin e njohurive. Në një numër të kufizuar të veprimtarive mësimore kjo pjesë e kampionit i angazhon nxënësit në procese të tilla që përfshijnë të pyeturit, argumentimin dhe zgjidhjen e problemeve, të menduarit në mënyrë të pavarur, përcaktimin e marrëdhënieve shkak-pasojë, analizën e fakteve dhe opinioneve etj.

Synim qendror në çdo lëndë/fushë të nxëni është aftësia për t’i përgatitur nxënësit të mendojnë në mënyrë kritike. Kureshtja, dyshimi, analiza e fakteve dhe zhvillimi krijues i ideve të reja, përdorimi në mënyrë kritike dhe në funksion të të nxënit i teknologjisë së informacionit dhe komunikimit, janë disa prej aftësive themelore që kërkohen të zhvillohen në çdo lëndë/fushë të nxëni.

Pohimi VI.2.6: Përdoren metoda/teknika/strategji që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen dhe ndërveprimin e nxënësve.

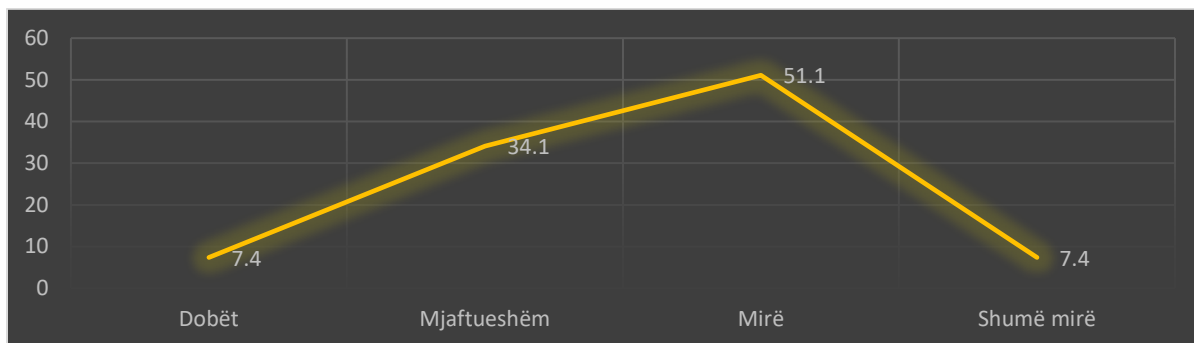

Me qëllim që të sigurohet sukcesi i çdo nxënësi, mësuesi duhet të përshtatë metodat e mësimdhënies me nevojat individuale, interesat dhe veçoritë e nxënësve. Stilet e të nxënit ndryshojnë nga njëri nxënës te tjetri, për këtë qëllim mësuesi përzgjedh metodat, teknikat dhe strategjitë e mësimdhënies me synim përfshirjen aktive të secilit nxënës në orën e mësimimit.

Krijimi i mundësisë për të nxënit, nuk është thjesht një ndarje e nxënësve në grupe apo një përcaktim detyrash që duhet të kryhen. Mësuesi zgjedh me kujdes grupet e nxënësve, planifikon veprimtaritë e të nxënit ndërveprues apo në bashkëpunim, përcakton rezultatet e të nxënit dhe kontrollon përparimin individual të nxënit në grup, duke mundësuar gjithëpërfshirjen e tyre.

Në lidhje me pohimin “Përdoren metoda/teknika/strategji që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen dhe ndërveprimin e nxënësve”, rezulton që 26.7 % e mësuesve në nivelin “Shumë mirë” dhe 53.4% në nivelin “Mirë” planifikojnë dhe zhvillojnë veprimtari që nxisin të nxënë ndërveprues e gjithëpërfshirës, në përmbushje të stileve të të nxënit. Ndërsa 19.9% e mësuesve në nivelin “Mjaftueshëm” zhvillojnë mësimdhënie me në qendër mësuesin, e cila nuk merr në konsideratë veçoritë individuale të nxënësve. Në këto raste mësuesit nuk planifikojnë dhe zhvillojnë veprimtari për të gjitha nivelet e formimit të nxënësve.

Pohimi VI.2.7: Përdoren mjete dhe materiale, përfshirë TIK-un, që nxisin interesin dhe sigurojnë angazhim të nxënësve.

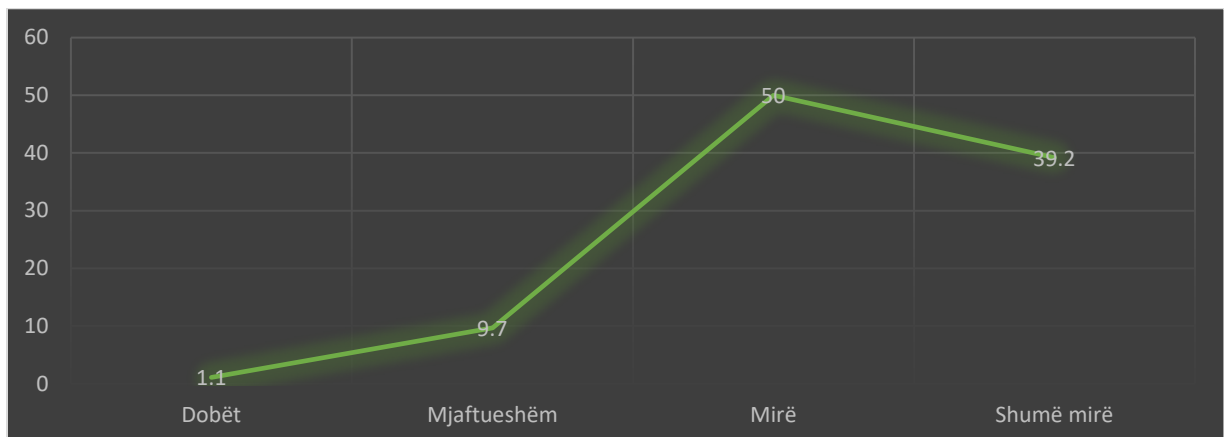

Zhvillimi i kompetencave, në mënyrë të veçantë i kompetencës digjitale, kërkon mbështetjen e procesit të të nxënit me mjete, materiale didaktike, të cilat e bëjnë të nxënit më konkret dhe të lidhur me jetën e përditshme. Zhvillimi i kompetencës digjitale nuk ka si qëllim vetëm zhvillimin e shkathtësive për përdorimin mekanik të teknologjisë, por në mënyrë të veçantë përdorimin e saj në funksion të proceseve të të nxënit. Mësuesit në shumë raste përgjatë zhvillimit të detyrave hulumtuese, projekteve kurrikulare etj., të cilat janë ato lloj detyrash që kërkojnë përdorimin kritik dhe krijues të TIK-it, në mënyrë jo të drejtë dhe aspak efektive e

“transformojnë” karakterin kërkimor dhe zhvillues të detyrës/projektit, në “grumbullimin” dhe printimin e informacioneve të papërpunuara, pa u kujdesur për burimin e informacionit, autenticitetin e tij dhe saktësinë shkencore, analizën, përpunimin dhe artikullimin e mendimit përgjatë prezantimit.

Nga të dhënat e mbledhura rezulton që 7.4 % e mësuesve në nivelin “Shumë mirë” dhe 51.1% në nivelin “Mirë” përdorin në mënyrë domethënëse mjetet mësimore dhe teknologjinë, duke siguruar angazhimin e nxënësve dhe përdorimin efektiv të tyre. Në një pjesë të madhe të popullatës së vëzhguar, 34.1% në nivelin “Mjaftueshëm” dhe 7.4% në nivelin “Dobët”, pra afërsisht gjysma e kampionit, nuk përdorin mjete dhe materiale, përfshirë TIK-un, që nxisin interesin dhe sigurojnë angazhimin e nxënësve.

Pohimi VI.2.8: Materialet mësimore që përdoren janë të përshtatshme me temën dhe për grup-moshën e nxënësve.

Në pjesën më të madhe të rasteve, rreth 89.2% e mësuesve përdorin materiale mësimore që janë në përmbushje të rezultateve të të nxënësve dhe në përshtatje me grup-moshën e nxënësve. Me gjithë rezultatet pozitive, rezultatet 1.1% në nivelin “Dobët” dhe 9.7% në nivelin “Mjaftueshëm” dëshmojnë për nevojë për më shumë mbështetje në këtë drejtim.

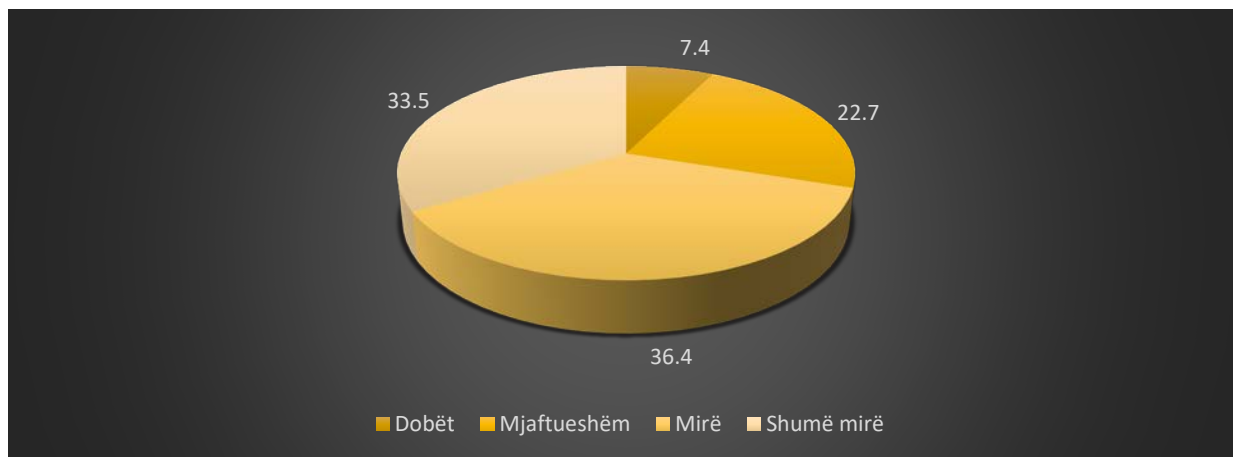
VI.3. Fusha e tretë: Vlerësimi i nxënësit

Vlerësimi është një proces tepër i rëndësishëm për të nxënësit e nxënësve, pasi përmes tij mbledhen të dhëna dhe gjykohet për vlerën e arritjes së rezultateve të të nxënësit. Qëllimi kryesor i vlerësimit të nxënësve është marrja e vendimeve që synojnë përmirësimin e rezultateve të të nxënësit, mbi bazën e kritereve të caktuara. Vlerësimi i bazuar në nivele të përcaktuara dhe të njehsuara ndihmon mësuesin për të planifikuar mësimdhënien individuale, punën e diferencuar sipas nivelit të nxënësit, për të ndikuar pozitivisht në progresin e tij dhe për të raportuar të nxënësit e nxënësve, krijon besim për vlerësimet e mësuesve, jep siguri të prindërit që të gjithë nxënësit i kanë arritjet e tyre në përputhje me pritshmëritë.

Për të mbledhur të dhëna dhe për të vlerësuar arritjet e problematikat që mësuesit hasin në lidhje me vlerësimin e nxënësve, për këtë fushë janë përcaktuar katër pohimet e mëposhtme.

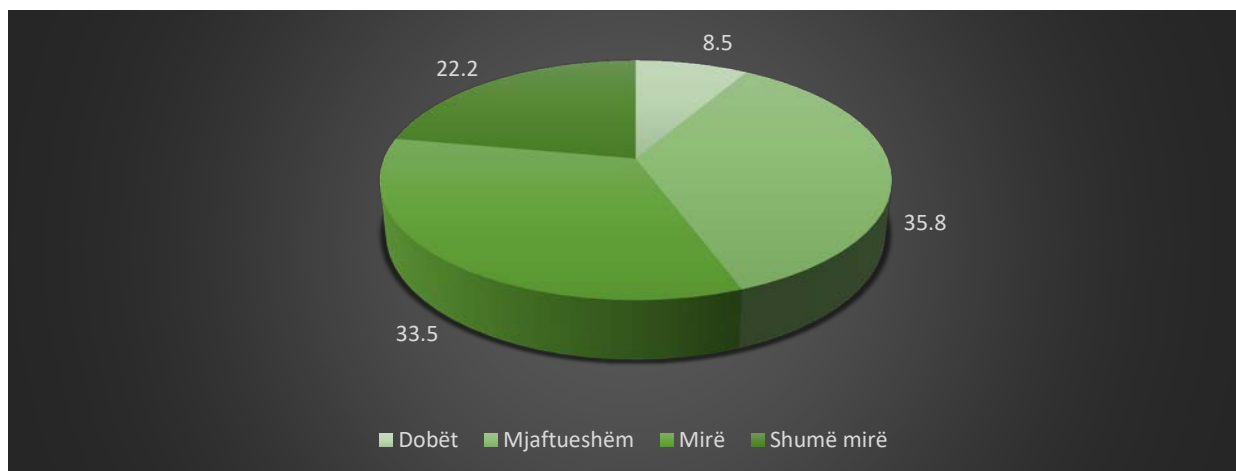
Pohimi VI.3.1: Nxënësit vlerësohen për përmbushjen e rezultateve të të nxënësit, bazuar në nivelet e arritjeve.

Në procesin e zbatimit të kurrikulës me bazë kompetencat, rezultatet e të nxënësit janë elementi qendror i planifikimit kurrikular njëkohësisht dhe i vlerësimit të nxënësve. Rezultatet e të nxënësit dhe vlerësimi i tyre mbi bazën e niveleve të arritjeve janë një pjesë kritike e informacionit për nxënësit, me qëllim arritjen e suksesit. Nivelet e arritjeve shprehin rezultatet e ndryshme që arrijnë nxënësit të ndryshëm në përpjekjet e tyre për të përmbushur arritjen e dëshiruar (e pritshme) prej tyre në një lëndë. Për të përcaktuar nivelin e arritjes së nxënësit duhen bërë një sërë vëzhgimesh dhe duhen përdorur një sërë instrumentesh vlerësimi të cilat duhet t'i shërbejnë progresit të nxënësit.

Në 22.7% të orëve mësimore të vëzhguara (niveli “Mjaftueshëm”) haset vështirësi në përdorimin e niveleve të arritjeve, në 7.4% të rasteve (niveli “Dobët”) mësuesit nuk i referohen niveleve të arritjeve në vlerësimin e nxënësve. Në 33.5% të rasteve (niveli “Shumë mirë”) mësuesit përcaktojnë kritere vlerësimi të bazuara në nivelet e arritjeve të cilat përdoren me efikasitet në vlerësimin e nxënësve.

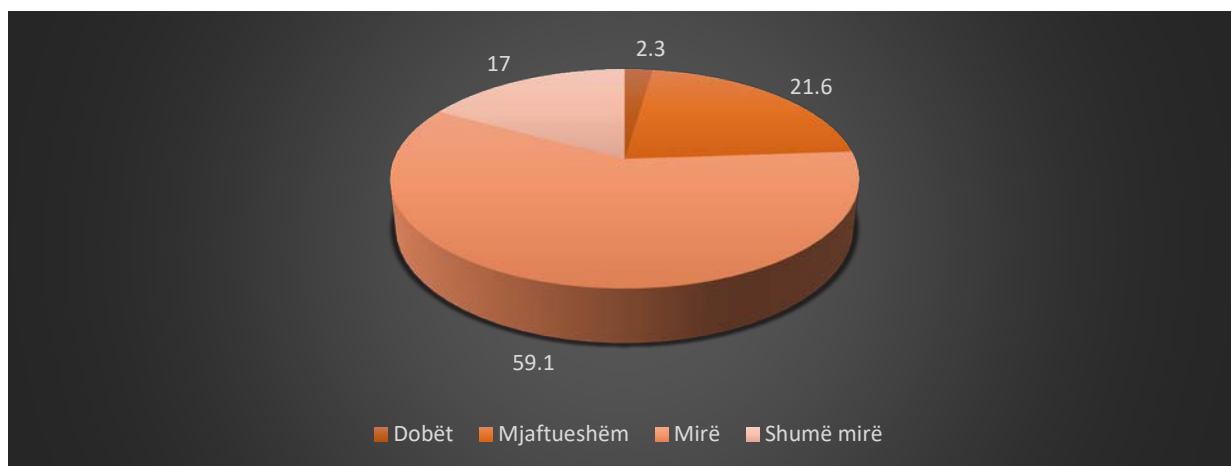
Pohimi VI.3.2: Nxënësve u komunikohen kriteret e vlerësimit.

Në 44.3% të rasteve të vëzhguara (8.5% në nivelin “Dobët” dhe 35.8% në nivelin “Mjaftueshëm”), nxënësve nuk u komunikohen thuajse aspak kriteret e vlerësimit; në 33.5% të rasteve (niveli “Mirë”), këto kritere përcaktohen dhe komunikohen në mënyrë të jo të qartë për nxënësit, dhe në 22.2% të rasteve (niveli “Shumë mirë”) mësuesit e zhvillojnë rregullisht dhe cilësisht këtë praktikë.

Përcaktimi i kritereve të qarta të vlerësimit, bazuar në nivelet e arritjeve, të hartuara për çdo fushë/lëndë, sikurse informimi i nxënësve për to, i ndihmon nxënësit të kuptojnë çfarë është e rëndësishme në mënyrë që të fokusojnë përpjekjet e tyre në këtë drejtim, të vetëvlerësojnë performancën e tyre e mbi këtë bazë të reflektojnë. Sa më shumë ata ndajnë me mësuesin një kuptim të përbashkët të kritereve, aq më e madhe është aftësia e tyre për të monitoruar dhe drejtuar të nxënësit.

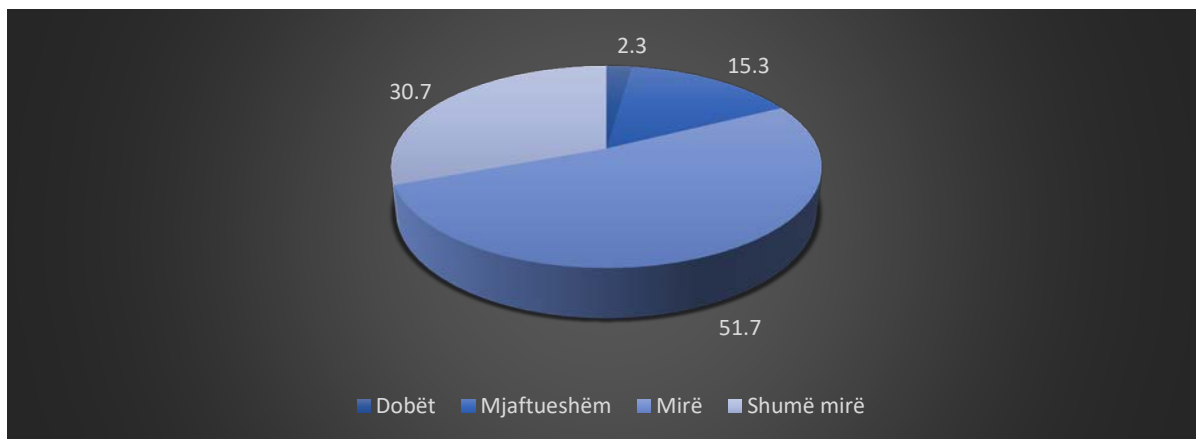
Pohimi VI.3.3: Identifikohen anët e forta dhe nevojat për përmirësimin e arritjeve.

Në 17% të rasteve të vëzhguara, në nivelin “Shumë mirë”, mësuesit e përdorin vlerësimin për të identifikuar pikat e forta të nxënësve dhe nevojat e tyre për përmirësim të mëtejshme në procesin e të nxënësit, ndërkohë që në 59.1% të rasteve të vëzhguara, në nivelin “Mirë”, dhe në 23.7% të rasteve në nivelet më të ulëta, vlerësimi i nxënësve nuk i shërben progresit të tyre.

Qëllimi parësor i vlerësimit të nxënësve është përmirësimi i të nxënësit. Të dhënat e grumbulluara përmes formave të ndryshme të vlerësimit përdoren për t’i dhënë informacion mësuesit në lidhje me efektet e mësimdhënies, veprimtaritë e të nxënësit dhe mjedisin e të nxënësit, si dhe për të informuar nxënësit dhe prindërit rreth progresit në përmbushje të rezultateve të të nxënësit. Në mënyrë të veçantë, vlerësimi formues nxjerr në pah anët e forta dhe të dobëta të nxënësve, siguron sugjerime për përmirësim dhe shmang krahasimin midis nxënësve.

Pohimi VI.3.4: Vlerësimi i nxënësve shoqërohet me argumentimin dhe motivimin e progresit të nxënësit.

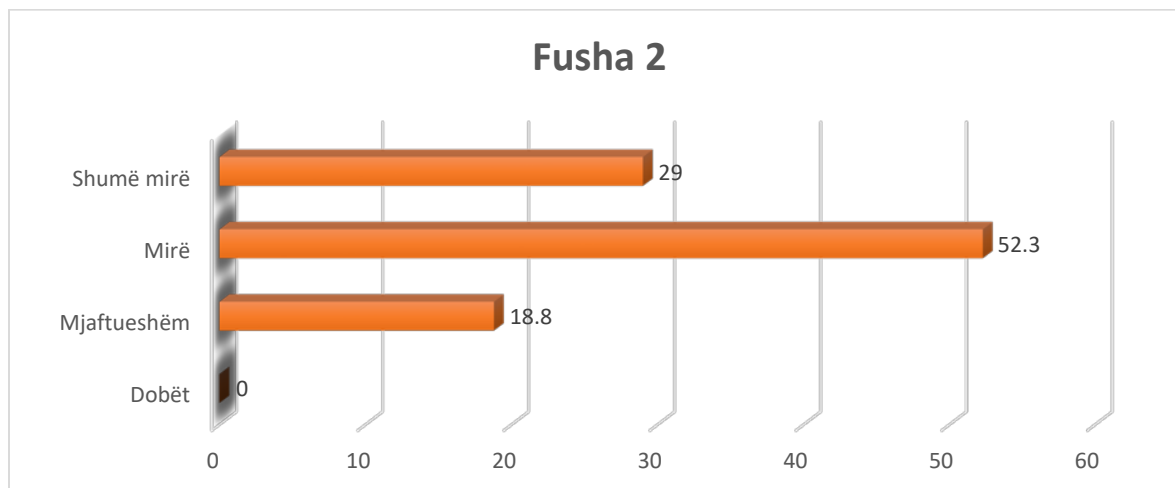
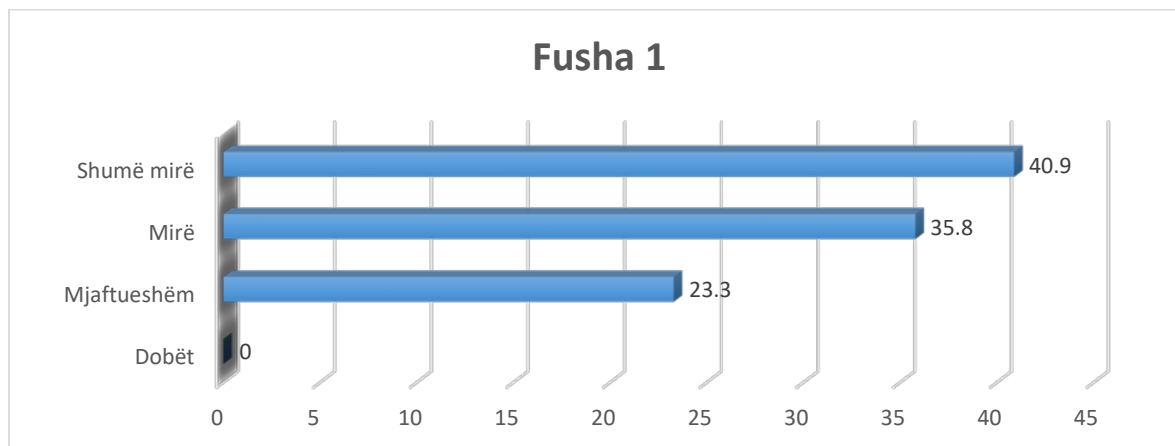
Vlerësimi i nxënësve është më efektiv kur ai u ofron nxënësve informacion të detajuar dhe të bazuar në të dhëna konkrete dhe specifike për përparimin e tyre drejt zotërimit të detyrës. Në këtë mënyrë, rrit vetefikasitetin, inkurajon përpjekje dhe kufizon praktikrat krahasuese. Vlerësimi mund të ndikojë negativisht në përpjekjet e dikujt. Kjo ndikon në mënyrën se si ata ndjehen në lidhje me aftësinë e tyre për të nxënë, ul, gjithashtu, më tej nivelin e tyre të vetëvlerësimit dhe zvogëlon mundësinë e përpjekjeve dhe suksesit në të ardhmen.

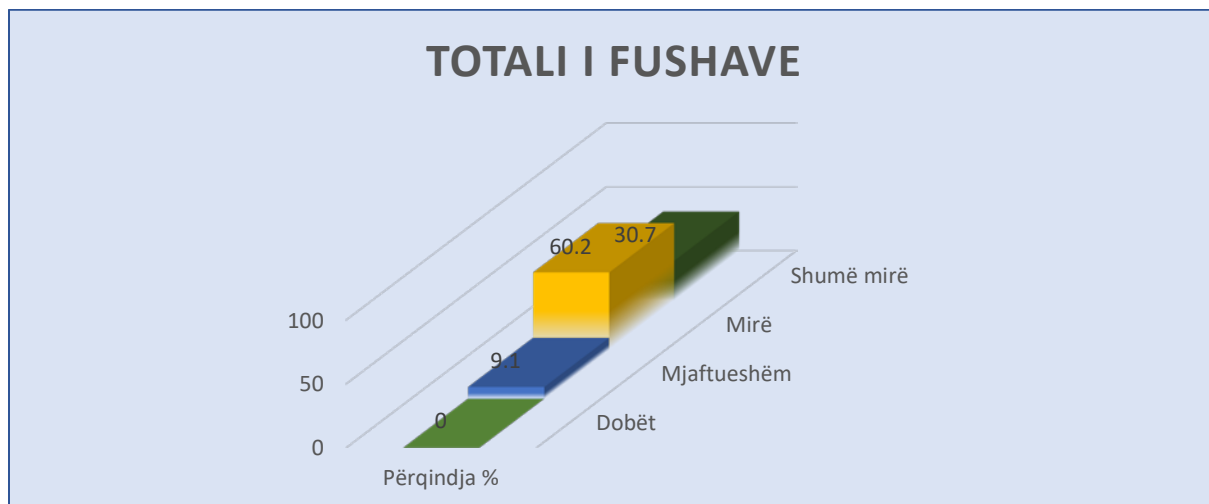
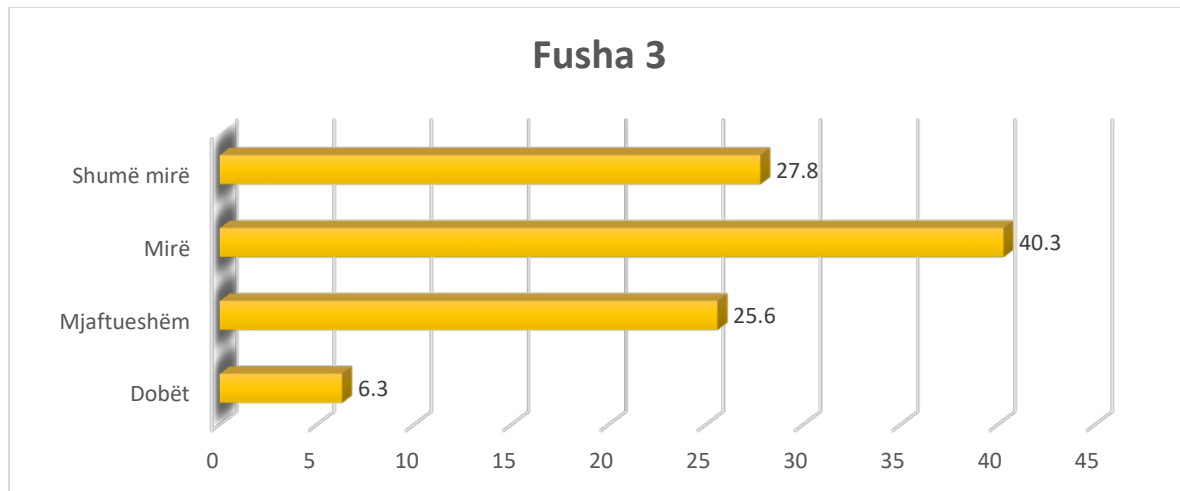
Lloji i informacionit (feedback-ut) që mësuesi u jep nxënësve, ndikon motivimin e tyre për të nxënë. Ky informacion, i bazuar në kriteret e vlerësimit, nxit përmirësimin; ai është më i efektshëm kur thekson anët e forta, por edhe anët e dobëta që kanë nevojë për përmirësim, të cilat sugjerojnë se mungesa e suksesit është e lidhur edhe me faktorë që nxënësit mund t'i ndryshojnë. Ky lloj informacioni i mësuesit përmirëson vetefikasitetin. Nëse nxënësit janë të motivuar, ata investojnë më shumë përpjekje në të nxënë, janë të gatshëm të provojnë dhe të përballen me vështirësi dhe pengesa, në vend që të heqin dorë. Kur përballen me vështirësitë, nxënësit përpiqen përsëri, për ta përmbushur detyrën. Praktikrat vlerësuese duhet të përfshijnë një shumëllojshmëri të praktikave që zvogëlojnë te nxënësit ndjenjën e frikës nga dështimi, si dhe që të mësojnë nga gabimet e tyre.

Në lidhje me këtë pohim rezulton që 30.7% e mësuesve në nivelin “Shumë mirë” dhe 51.7% në nivelin “Mirë” shfaqin përvoja pozitive në këtë drejtim. 17.6% e rasteve të vëzhguara i përkasin

niveleve “Mjaftueshëm” dhe “Dobët” që dëshmon për nevojën për më shumë fokus të punës në këtë drejtim.

VI.4. Rezultatet për fushat

Nga krahasimi i të dhënave sasiore midis tri fushave, si dhe nga të dhënat cilësore të siguruar nga bisedat me mësues dhe drejtues shkollash rezulton që **fusha në të cilën vërehen nivelet më të larta të arritjeve është fusha “Planifikimi i rezultateve të të nxënit” me 40.9% në nivelin “Shumë mirë”, ndërkohë që për fushat e tjera rezultatet e këtij niveli janë 29%% për fushën e dytë “Metodat, teknikat dhe strategjitë” dhe 27.8% për fushën e tretë “Vlerësimi i nxënësve”.** Mësuesit tashmë kanë zhvilluar përvoja pozitive në lidhje me planifikimin e rezultateve të orës mësimore. Udhëzimet metodologjike për zbatimin e programeve dhe në mënyrë të veçantë udhëzuesit kurrikularë lëndorë, përfshirë trajnimet që ASCAP (ish-IZHA) ka zhvilluar me këtë fokus, kanë mbështetur punën e mësuesve përmes udhëzimeve dhe shembujve konkretë të planifikimeve të temave mësimore.

Fusha në të cilën vërehen rezultate më të ulëta, është fusha “Vlerësimi i nxënësve”, me 6.3% në nivelin “Dobët”, ndërkohë që për fushat e tjera, rezultati për këtë nivel është 0.

Ky rezultat është i kuptueshëm për vetë vështirësitë që paraqet vlerësimi në një kurrikul të bazuar në kompetenca. Zhvendosja e fokusit nga vlerësimi i njohurive tek vlerësimi i rezultateve të të nxënësve që përfshijnë njohuritë, shkathtësitë dhe qëndrimet, sikurse vlerësimi si proces që nxit motivimin e nxënësve, kërkon ndryshim të mendësisë së mësuesve dhe drejtuesve të shkollave, për ta parë vlerësimin si procesin që ka për synim të mundësojë maksimalisht zhvillimin e kompetencave të çdo nxënësi, si dhe për të siguruar mirëqenien vetjake të secilit nxënësi. Pa dyshim ky është një proces afatgjatë, i cili me gjithë mbështetjen e vazhduar me trajnime dhe me materiale mbështetëse nga ASCAP, ka nevojë akoma për më shumë zhvillim profesional në nivel lokal dhe rajonal, si dhe për më shumë bashkëpunim midis aktorësh, veçanërisht ndërmjet rrjeteve profesionale të mësuesve.

VII. PËRFUNDIME

Nga analiza e vlerësimit të brendshëm të kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë dhe nga të dhënat e mbledhura përmes vëzhgimeve dhe bisedave me mësues, drejtues shkollash, drejtues të rrjeteve profesionale, kryetarë të ekipeve lëndore etj., rezulton se:

- Zbatimi i kurrikulës me bazë kompetencat në institucionet arsimore të arsimit të mesëm të lartë është shoqëruar me zhvillime pozitive dhe krijimin e përvojave të suksesshme në lidhje me kuptimin e filozofisë kurrikulare, me zbatimin e praktikave pedagogjike që lidhen me planifikimin kurrikular, metodologjitë e mësimdhënies/nxënies dhe vlerësimin e nxënësve. Fakti që nga analiza rezulton që **rreth 60.2% e rasteve të vëzhguara janë në nivelin “Mirë” dhe 30.7% në nivelin “Shumë mirë” për të tri fushat në përgjithësi**, dëshmon për arritje domethënëse të këtij procesi.
- Planifikimi i rezultateve të të nxënit përbën elementin kyç të planifikimit kurrikular. Rezultatet e analizës dëshmojnë që tashmë mësuesit kanë krijuar përvoja pozitive në planifikimin e rezultateve të të nxënit të cilat integrojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që cojnë në zhvillimin e kompetencave kyç dhe lëndore. Megjithatë vlen të theksohet që **megjithëse në pjesën më të madhe është i dukshëm progresi (për treguesin 1.1 – 49.4% në nivelin “Shumë mirë” dhe për treguesin VI.1.2 – 40.3% në nivelin “Shumë mirë”), afërsisht 24.4% e rasteve për treguesin VI.1.3 i takojnë nivelit “Mjaftueshëm**.

Me gjithë mbështetjen e vazhduar që ASCAP ka ofruar me trajnime të drejtpërdrejta dhe me materiale mbështetëse për mësuesit, vihet re nevoja për përmirësime të vazhdueshme, të cilat në mënyrë më specifike, referuar të dhënave të analizës, **adresojnë vështirësi në përcaktimin e rezultateve të të nxënit që përcaktojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe kyç, si dhe në komunikimin e këtyre rezultateve te nxënësit**.

- **Përsa i takon përdorimit të metodave, teknikave dhe strategjive të të nxënit që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen, ndërveprimin dhe punën kërkimore të nxënësve, mësuesit kanë krijuar përvoja të suksesshme. Këtë gjë e dëshmojnë rezultatet e analizës**

nga të cilat rezulton se afërsisht 80% e rasteve të vëzhguara janë në nivelin “Shumë mirë” dhe “Mirë”.

- **Integrimi ndërlëndor vazhdon të mbetet një ndër aspektet që ka nevojë për vëmendje të veçantë.** Të nxënit duke ndërvepruar, bashkëpunuar, hulumtuar, i ndërlidhur me jetën arrihet nëse ofrohet mësimdhënie/të nxënë i integruar. **76.1% e rasteve të vëzhguara janë në nivelin “Mjaftueshëm” dhe “Mirë”, që dëshmon për vështirësitë që kanë mësuesit në këtë drejtim.** Mundësimi i integritit ndërlëndor kërkon bashkëpunim të vazhdueshëm midis mësuesve për të planifikuar veprimtari të përbashkëta, ndër të cilat mjaft të rëndësishme për zhvillimin e kompetencave janë projektet ndërlëndore.
- **Rezultatet e analizës dëshmojnë për arritje pozitive (20.5% në nivelin “Shumë mirë” dhe 63.1% në nivelin “Mirë”) në përdorimin e teknikave dhe strategjive që nxisin të menduarin kritik dhe krijues, zgjidhjen e problemeve etj.** Mbështetja e vazhduar me trajnime nga specialistët e kurrikulës dhe aktorë të tjerë, me fokus të veçantë këtë aspekt të rëndësishëm të kurrikulës, sikurse dhe botimet që janë përgatitur në ndihmë të zbatimit të kurrikulës, kanë mbështetur punën e mësuesve në përdorimin e teknikave që zhvillojnë aftësi të niveleve të larta të të menduarit.
- Zhvillimi i kompetencës digjitale, kërkon mbështetjen e procesit të të nxënit me mjete, materiale didaktike, të cilat e bëjnë të nxënit më konkret dhe të lidhur me jetën e përditshme. Zhvillimi i kompetencës digjitale nuk ka si qëllim vetëm zhvillimin e shkathtësive për përdorimin mekanik të teknologjisë, por në mënyrë të veçantë përdorimin e saj në funksion të procesit të të nxënit. Nga rezultatet e analizës dëshmohet **nevoja e mbështetjes së mësuesve për përdorimin e materialeve mësimore që sigurojnë angazhimin e nxënësve dhe nxisin interesin e tyre, në mënyrë të vecantë për përdorimin e TIK-ut si metodologji e mësimdhënies/nxënies. Vetëm 7.4% e mësuesve (në nivelin “Shumë mirë”) sigurojnë përdorimin në mënyrë efektive të mjeteve dhe materialeve mësimore, përfshirë TIK-un.**
- Vlerësimi i nxënësve vazhdon të mbetet aspekti më sfidues i kurrikulës së bazuar në kompetenca. Synimi i kurrikulës për zhvillimin dhe vlerësimin e kompetencave të nxënësve ridimensionon konceptin për vlerësimin, në vlerësim që i mundëson nxënësve të arrijnë nivelet më të larta të arritjeve. **Fusha në të cilën përqindja e nivelit “Dobët”**

është më e lartë, krahasuar me dy fushat e tjera, është “Vlerësimi i nxënësve” (6.3%).

Ky rezultat është i kuptueshëm për vetë vështirësitë që paraqet vlerësimi në një kurrikul të bazuar në kompetenca. Zhvendosja e fokusit nga vlerësimi i njohurive tek vlerësimi i rezultateve të të nxënësve që përfshijnë njohuritë, shkathtësitë dhe qëndrimet, sikurse vlerësimi si proces që nxit motivimin e nxënësve, kërkon ndryshim të mendësisë së mësuesve dhe të drejtuesve të shkollave për ta parë vlerësimin si procesin që ka për synim të mundësojë maksimalisht zhvillimin e kompetencave të çdo nxënësi, sikurse të potencojë sigurimin e mirëqenies vetjake të secilit nxënësi. Pa dyshim, ky është një proces afatgjatë, i cili me gjithë mbështetjen e vazhduar me trajnime dhe materiale mbështetëse, ka nevojë akoma më shumë për zhvillim profesional në këtë drejtim dhe bashkëpunim midis aktorësh.

VIII. REKOMANDIME

Përfundimet dhe rekomandimet e dala nga kjo analizë synojnë të “furnizojnë” me të dhëna dhe të mbështesin më tej punën e Agjencisë së Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP) për përmirësimin e cilësisë së zbatimit të kurrikulës në arsimin e mesëm të lartë. Ato gjithashtu mund t’u shërbejnë institucioneve arsimore, institucioneve drejtuese në nivel lokal e rajonal, si dhe institucioneve vendimmarrëse për të orientuar politikat dhe planet e tyre të veprimit në lidhje me zbatimin e kurrikulës, si dhe mësuesve e drejtuesve të shkollave për përmirësimin e punës së tyre.

Mbështetur në parashtrimet e mësipërme dhe përfundimet e dala si rezultat i kësaj analize, jepen këto rekomandime.

Rekomandime për Agjencinë e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (ASCAP)

- Sigurimi i mëtejshëm i mbështetjes afatshkurtër dhe afatgjatë të mësuesve dhe drejtuesve të shkollave, përmes programeve trajnuese dhe monitoruese, për çështje të planifikimit kurrikular, metodologjive të mësimdhënies, integritit ndërlëndor dhe në mënyrë të veçantë vlerësimit të nxënësve, si dhe çështje të tjera që rezultojnë nga nevojat e shkollave.
- Përgatitja e materialeve mbështetëse për mësuesit dhe drejtuesit e shkollave, me fokus të veçantë vlerësimin e bazuar në nivelet e arritjeve dhe projektet kurrikulare që mundësojnë integrimin ndërlëndor.
- Zhvillimi i materialeve burimore dhe trajnimeve në mbështetje të mësuesve për zhvillimin e aftësive digjitale, përdorimin e TIK-ut dhe mjeteve të tjera didaktike në procesin e mësimdhënies.
- Mbështetja në mënyrë të vazhduar e punës së rrjeteve profesionale për këto çështje dhe të tjera që rezultojnë nga nevojat e tyre.
- Promovimi i përvojave të suksesshme të shkollave në lidhje me metodologjitë e mësimdhënies, për çështje të vlerësimit të nxënësve etj., përmes publikimit të

materialeve të krijuara nga mësuesit në faqen web të ASCAP-it.

- Zgjerimi i fokusit të analizës së kurrikulës së zbatuar në arsimin e mesëm të lartë me tregues të tjerë.
- Nxitja e bashkëpunimit me DPAP, DRAP dhe ZVAP për identifikimin e nevojave të mësuesve dhe drejtuesve, bazuar në kërkesat e kurrikulës me kompetenca.
- Mbështetja e zhvillimit të vazhduar profesional të inspektorëve për ngritjen e kapaciteteve të tyre në funksion të monitorimit të zbatimit të kurrikulës në shkolla dhe sigurimit të cilësisë në zbatimin e saj.

Rekomandime për drejtuesit e shkollave

- Nxitja dhe mbështetja e zhvillimit të brendshëm profesional të mësuesve, në mënyrë të veçantë në lidhje me planifikimin e rezultateve të të nxënës, zbatimin e metodave dhe strategjive që nxisin integrimin ndërlëndor, vlerësimin e nxënësve bazuar në nivelet e arritjeve dhe përdorimin e TIK-ut në procesin e mësimdhënies/nxënies.
- Nxitja e tryezave të diskutimeve mes mësuesve për identifikimin e nevojave, gjetjen e zgjidhjeve të përbashkëta dhe promovimin e përvojave pozitive.
- Sigurimi i informacionit të vazhdueshëm nga nxënësit, prindërit dhe mësuesit për nevojat specifike dhe vështirësitë në zbatimin e kurrikulës.

Rekomandime për DPAP -në, DRAP-et, ZVAP-të

- Koordinimi dhe monitorimi i punës për zhvillimin profesional të mësuesve dhe të drejtuesve në nivel shkollash, ZVAP-je dhe DRAP-i.
- Mbështetja, koordinimi dhe monitorimi në mënyrë të vazhduar i punës së rrjeteve profesionale, në mënyrë të veçantë për fusha të tilla, si metodat e mësimdhënies dhe strategjitë e të nxënës, zhvillimi i aftësive digjitale për përdorimin e TIK-ut në procesin mësimor, vlerësimi i nxënësve.
- Mbështetja e zhvillimit të vazhduar profesional të inspektorëve në funksion të monitorimit të kurrikulës së zbatuar në shkolla dhe sigurimit të cilësisë në zbatimin e saj.

- Promovimi dhe shkëmbimi i përvojave pozitive, në nivel shkolle, DRAP dhe ZVAP, për çështje të zbatimit të kurrikulës, si: planifikimi i rezultateve të të nxënit, metodologjitë e mësimdhënies, dhe në mënyrë të veçantë vlerësimi i nxënësve.
- Nxitja e tryezave të përbashkëta të diskutimeve me mësuesve, drejtuesve të shkollave, prindërve, nxënësve dhe përfaqësuesve të tjerë të komunitetit për zbatimin e kurrikulës dhe furnizimi në mënyrë të vazhduar i ASCAP-it me të dhëna që lidhen me nevoja të zbatimit.

Rekomandime për politikëbërësit dhe vendimmarrësit e arsimit

- Sigurimi i mbështetjes për zhvillimin e vazhduar profesional të mësuesve dhe të drejtuesve të shkollave të arsimit të mesëm të lartë përmes politikave dhe programeve që adresojnë nevojat specifike të tyre.
- Nxitja e tryezave të përbashkëta midis aktorëve, partnerëve dhe përfaqësuesve të komunitetit që punojnë për zbatimin e kurrikulës së bazuar në kompetenca, duke fuqizuar në mënyrë të veçantë bashkëpunimin mes institucioneve të arsimit të lartë që përgatitin mësues dhe institucioneve të arsimit parauniversitar për përfshirjen e risive të kurrikulës së bazuar në kompetenca, në kurrikulat e formimit fillestar të mësuesve.
- Inkurajimi në mënyrë të vazhduar i bashkëpunimit midis mësuesve dhe drejtuesve të shkollave me ekspertë të niveleve të ndryshme për përdorimin e TIK-ut për qëllime mësimdhënieje dhe nxënieje.

SHTOJCË 1: Fishë për vëzhgimin e orës mësimore

INSTRUMENT PËR VËZHGININ E ORËS SË MËSIMIT NË ARSIMIN E MESEM TË LARTË

DRAP/ZVA: _____

SHKOLLA: _____

FUSHA/LËNDA: _____ KLASA: _____

TEMA MËSIMORE: _____

FUSHA	TREGUESIT	VLERËSIMI ¹				Vlerësimi i fushës
		D	Mj	M	ShM	
I. Planifikimi i rezultateve të të nxënit	Rezultatet e të nxënit përcaktojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyç.					
	Rezultatet e të nxënit janë të formuluar në mënyrë konkrete dhe shprehin qartë arritjen.					
	Rezultatet e të nxënit u komunikohen nxënësve në fillim të orës së mësimi.					
II. Metodat, teknikat, strategjitë	Veprimtaritë mësimore marrin në konsideratë përvojat e mëparshme të nxënësve.					
	Veprimtaritë mësimore mundësojnë zhvillimin dhe zbatimin e njohurive dhe aftësive në situata konkrete të nxëni, përfshirë situata të jetës së përditshme.					
	Veprimtaritë mësimore mundësojnë integrimin ndërlëndor.					
	Mësuesi jep udhëzime dhe shpjegime të qarta.					

¹ D-Dobët; Mj- Mjaftueshëm; M-Mirë; Shm-Sh.mirë

	Mësuesi përdor teknika që nxisin zhvillimin e kompetencave, të menduarin kritik, krijues, zgjidhjen problemore etj.					
	Përdoren metoda/teknika/strategji që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen dhe ndërveprimin e nxënësve.					
	Përdoren mjete dhe materiale, përfshirë TIK-un, që nxisin interesin dhe sigurojnë angazhim të nxënësve.					
	Materialet mësimore që përdoren janë të përshtatshme me temën dhe për grup-moshën e nxënësve.					
III. Vlerësimi i nxënësit	Nxënësit vlerësohen për përmbushjen e rezultateve të të nxënës, bazuar në nivelet e arritjeve.					
	Nxënësve u komunikohen kriteret e vlerësimit.					
	Identifikohen anët e forta dhe nevojat për përmirësimin e arritjeve.					
	Vlerësimi i nxënësve shoqërohet me argumentimin dhe motivimin e progresit të nxënësit.					
Pika të forta		Nevojat për përmirësim				

SHTOJCË 2: Të dhëna nga instrumentet

Vëzhgimet e orëve

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.881	15

Kampioni

Zyra Vendore Arsimore

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Berat	15	8.5	8.5	8.5
	Dibër	10	5.7	5.7	14.2
	Durrës	15	8.5	8.5	22.7
	Fier	12	6.8	6.8	29.5
	Gjiroka	4	2.3	2.3	31.8
	Korçë	19	10.6	10.6	42.4
	Kuçovë	10	5.7	5.7	48.1
	Kukës	11	6.3	6.3	54.4
	Librazhd	7	4.0	4.0	58.4
	Lushnje	4	2.3	2.3	60.7
	Patos	10	5.7	5.7	66.4
	Pogradec	11	6.3	6.3	72.7
	Sarandë	4	2.3	2.3	75
	Shkodër	10	5.7	5.7	80.7
	Skrapar	8	4.5	4.5	85.2
	Tiranë	20	11.4	11.4	96.6
	Tropojë	6	3.4	3.4	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Lënda/Fusha

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Anglisht	3	1.7	1.7	1.7
	Biologji	15	8.5	8.5	10.2
	Edukimi fizik, sporte dhe sh	3	1.7	1.7	11.9
	Ekonomi	5	2.8	2.8	14.8
	Filozofi	2	1.1	1.1	15.9
	Fizikë	12	6.8	6.8	22.7
	Gjeografi	17	9.7	9.7	32.4
	Gjuhë angleze	5	2.8	2.8	35.2
	Gjuhë e huaj e parë	8	4.5	4.5	39.8
	Gjuhë shqipe	21	11.9	11.9	51.7
	Histori	15	8.5	8.5	60.2
	Kimi	10	5.7	5.7	65.9
	Letersi	2	1.1	1.1	76.1
	Letërsi	16	9.1	9.1	75.0
	Matematikë	27	15.3	15.3	91.5
	Psikologji	1	.6	.6	92.0
	Qytetari	3	1.7	1.7	93.8
	Shkenca sociale (Qytetari, F	6	3.4	3.4	97.2
	TIK	5	2.8	2.8	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Klasa e vëzhguar

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	X	49	27.9	27.9	27.9
	XI	52	29.5	29.5	57.4
	XII	75	42.6	42.6	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Fusha e parë

Rezultatet e të nxënit përcaktojnë njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet që çojnë në zhvillimin e kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyç.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	13	7.4	7.4	7.4
	Mirë	76	43.2	43.2	50.6
	Shumë mirë	87	49.4	49.4	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Rezultatet e të nxënit janë të formuluar në mënyrë konkrete dhe shprehin qartë arritjen.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	14	8.0	8.0	8.0
	Mirë	91	51.7	51.7	59.7
	Shumë mirë	71	40.3	40.3	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Rezultatet e të nxënit u komunikohen nxënësve në fillim të orës së mësimit

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	43	24.4	24.4	24.4
	Mirë	79	44.9	44.9	69.3
	Shumë mirë	54	30.7	30.7	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Fusha e dytë

Veprimtaritë mësimore marrin në konsideratë përvojat e mëparshme të nxënësve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	1	.6	.6	.6
	Mjaftueshëm	9	5.1	5.1	5.7
	Mirë	82	46.6	46.6	52.3
	Shumë mirë	84	47.7	47.7	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Veprimtaritë mësimore mundësojnë zhvillimin dhe zbatimin e njohurive dhe aftësive në situata konkrete të nxëni, përfshirë situata të jetës së përditshme.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	24	13.6	13.6	13.6
	Mirë	110	62.5	62.5	76.1
	Shumë mirë	42	23.9	23.9	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Veprimtaritë mësimore mundësojnë integrimin ndërlëndor.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	34	19.3	19.3	19.3
	Mirë	103	58.5	58.5	77.8
	Shumë mirë	39	22.2	22.2	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Mësuesi jep udhëzime dhe shpjegime të qarta.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	11	6.3	6.3	6.3
	Mirë	94	53.4	53.4	59.7
	Shumë mirë	71	40.3	40.3	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Mësuesi përdor teknika që nxisin zhvillimin e kompetencave, të menduarin kritik, krijues, zgjidhjen problemore etj.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	29	16.5	16.5	16.5
	Mirë	111	63.1	63.1	79.5
	Shumë mirë	36	20.5	20.5	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Përdoren metoda/teknika/strategji që nxisin interesin, gjithëpërfshirjen dhe ndërveprimin e nxënësve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	35	19.9	19.9	19.9
	Mirë	94	53.4	53.4	73.3
	Shumë mirë	47	26.7	26.7	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Përdoren mjete dhe materiale, përfshirë TIK, që nxisin interesin dhe sigurojnë angazhim të nxënësve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	13	7.4	7.4	7.4
	Mjaftueshëm	60	34.1	34.1	41.5
	Mirë	90	51.1	51.1	92.6
	Shumë mirë	13	7.4	7.4	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Materialet mësimore që përdoren janë të përshtatshme me temën dhe për grupmoshën e nxënësve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	2	1.1	1.1	1.1
	Mjaftueshëm	17	9.7	9.7	10.8
	Mirë	88	50.0	50.0	60.8
	Shumë mirë	69	39.2	39.2	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Fusha e tretë

Nxënësit vlerësohen për përmbushjen e rezultateve të të nxënësve, bazuar në nivelet e arritjeve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	13	7.4	7.4	7.4
	Mjaftueshëm	40	22.7	22.7	30.1
	Mirë	64	36.4	36.4	66.5
	Shumë mirë	59	33.5	33.5	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Nxënësve u komunikohen kriteret e vlerësimit.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	15	8.5	8.5	8.5
	Mjaftueshëm	63	35.8	35.8	44.3
	Mirë	59	33.5	33.5	77.8
	Shumë mirë	39	22.2	22.2	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Identifikohen anët e forta dhe nevojat për përmirësimin e arritjeve.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	4	2.3	2.3	2.3
	Mjaftueshëm	38	21.6	21.6	23.9
	Mirë	104	59.1	59.1	83.0
	Shumë mirë	30	17.0	17.0	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Vlerësimi i nxënësve shoqërohet me argumentimin dhe motivimin e progresit të nxënësit.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	4	2.3	2.3	2.3
	Mjaftueshëm	27	15.3	15.3	17.6
	Mirë	91	51.7	51.7	69.3
	Shumë mirë	54	30.7	30.7	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Të përgjithshme
F1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	41	23.3	23.3	23.3
	Mirë	63	35.8	35.8	59.1
	Shumë mirë	72	40.9	40.9	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

F2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	33	18.8	18.8	18.8
	Mirë	92	52.3	52.3	71.0
	Shumë mirë	51	29.0	29.0	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

F3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Dobët	11	6.3	6.3	6.3
	Mjaftueshëm	45	25.6	25.6	31.8
	Mirë	71	40.3	40.3	72.2
	Shumë mirë	49	27.8	27.8	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Total

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Mjaftueshëm	16	9.1	9.1	9.1
	Mirë	106	60.2	60.2	69.3
	Shumë mirë	54	30.7	30.7	100.0
	Total	176	100.0	100.0	

Krostabulimet
Zyra Vendore Arsimore * Total Crosstabulation

			Total			
			Mjaftueshëm	Mirë	Shumë mirë	Total
Zyra Vendore Arsimore	Berat	Count	2	9	9	20
		% within Zyra Vendore Arsimore	10.0%	45.0%	45.0%	100.0%
	Dibër	Count	1	9	0	10
		% within Zyra Vendore Arsimore	10.0%	90.0%	0.0%	100.0%
	Durrës	Count	1	9	5	15
		% within Zyra Vendore Arsimore	6.7%	60.0%	33.3%	100.0%
	Fier	Count	0	4	8	12
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	33.3%	66.7%	100.0%
	Gjiroka	Count	0	3	1	4
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	75.0%	25.0%	100.0%
	Korçë	Count	3	9	7	19
		% within Zyra Vendore Arsimore	15.8%	47.4%	36.8%	100.0%
	Kuçovë	Count	0	10	0	10
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%
	Kukës	Count	0	10	1	11
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	90.9%	9.1%	100.0%
	Librazhd	Count	2	5	0	7
		% within Zyra Vendore Arsimore	28.6%	71.4%	0.0%	100.0%
	Lushnje	Count	0	3	1	4
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	75.0%	25.0%	100.0%
	Patos	Count	0	8	2	10
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	80.0%	20.0%	100.0%

	Pogradec	Count	2	8	1	11
		% within Zyra Vendore Arsimore	18.2%	72.7%	9.1%	100.0%
	Sarandë	Count	0	2	2	4
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	50.0%	50.0%	100.0%
	Shkodër	Count	1	5	4	10
		% within Zyra Vendore Arsimore	10.0%	50.0%	40.0%	100.0%
	Skrapar	Count	2	5	1	8
		% within Zyra Vendore Arsimore	25.0%	62.5%	12.5%	100.0%
	Tiranë	Count	2	7	6	15
		% within Zyra Vendore Arsimore	13.3%	46.7%	40.0%	100.0%
	Tropojë	Count	0	0	6	6
		% within Zyra Vendore Arsimore	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
	Total	Count	16	106	54	176
		% within Zyra Vendore Arsimore	9.1%	60.2%	30.7%	100.0%

Lënda/Fusha * Total Crosstabulation

		Total			
		Mjaftueshëm	Mirë	Shumë mirë	Total
Lënda/Fusha	Anglisht	Count	0	0	3
		% within Lënda/Fusha	0.0%	0.0%	100.0%
	Biologji	Count	4	8	15
		% within Lënda/Fusha	26.7%	53.3%	100.0%
	Edukimi fizik, sporte dhe sh	Count	0	3	3
		% within Lënda/Fusha	0.0%	100.0%	100.0%
	Ekonomi	Count	0	5	5
		% within Lënda/Fusha	0.0%	100.0%	100.0%
	Filozofi	Count	0	2	2
		% within Lënda/Fusha	0.0%	100.0%	100.0%
	Fizikë	Count	1	3	12
		% within Lënda/Fusha	8.3%	25.0%	66.7%

Gjeografi	Count	3	8	6	17
	% within Lënda/Fusha	17.6%	47.1%	35.3%	100.0%
Gjuhë angleze	Count	1	3	1	5
	% within Lënda/Fusha	20.0%	60.0%	20.0%	100.0%
Gjuhë e huaj e parë	Count	0	5	3	8
	% within Lënda/Fusha	0.0%	62.5%	37.5%	100.0%
Gjuhë shqipe	Count	1	20	0	21
	% within Lënda/Fusha	4.8%	95.2%	0.0%	100.0%
Histori	Count	0	8	7	15
	% within Lënda/Fusha	0.0%	53.3%	46.7%	100.0%
Kimi	Count	2	6	2	10
	% within Lënda/Fusha	20.0%	60.0%	20.0%	100.0%
Letërsi	Count	0	0	2	2
	% within Lënda/Fusha	0.0%	0.0%	100.0%	100.0%
Letërsi	Count	1	8	7	16
	% within Lënda/Fusha	6.3%	50.0%	43.8%	100.0%
Matematikë	Count	0	21	6	27
	% within Lënda/Fusha	0.0%	77.8%	22.2%	100.0%
Psikologji	Count	0	1	0	1
	% within Lënda/Fusha	0.0%	100.0%	0.0%	100.0%
Qytetari	Count	0	2	1	3
	% within Lënda/Fusha	0.0%	66.7%	33.3%	100.0%
Shkenca sociale (Qytetari, F	Count	2	1	3	6
	% within Lënda/Fusha	33.3%	16.7%	50.0%	100.0%
TIK	Count	1	2	2	5
	% within Lënda/Fusha	20.0%	40.0%	40.0%	100.0%
Total	Count	16	106	54	176
	% within Lënda/Fusha	9.1%	60.2%	30.7%	100.0%

Klasa e vëzhguar * Total Crosstabulation

			Total			
			Mjaftueshëm	Mirë	Shumë mirë	Total
Klasa e vëzhguar	X	Count	8	24	16	48
		% within Klasa e vëzhguar	16.7%	50.0%	33.3%	100.0%
	XI	Count	1	32	19	52
		% within Klasa e vëzhguar	1.9%	61.5%	36.5%	100.0%
	XII	Count	7	50	19	76
		% within Klasa e vëzhguar	9.2%	65.8%	25.0%	100.0%
Total		Count	16	106	54	176
		% within Klasa e vëzhguar	9.1%	60.2%	30.7%	100.0%

Correlations

		F1	F2	F3
F1	Pearson Correlation	1	.434**	.489**
	Sig. (2-tailed)		.000	.000
	N	176	176	176
F2	Pearson Correlation	.434**	1	.462**
	Sig. (2-tailed)	.000		.000
	N	176	176	176
F3	Pearson Correlation	.489**	.462**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	
	N	176	176	176

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).